

ETÄISYYSOPISKELU LAPIN YLIOPISTOSSA –
ROVANIEMEN ULKOPUOLELLA ASUVIEN
OPISKELIJOIDEN NÄKEMYKSIÄ OPISKELUSTA

Pro gradu -tutkielma

Liisa Ronkainen (os. Sulku)

0309552

Kasvatustieteiden tiedekunta, aikuiskasvatus

Päivi Naskali

Lapin yliopisto

syksy 2014

Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Etäisyysopiskelu Lapin yliopistossa – Rovaniemen ulkopuolella asuvien opiskelijoiden näkemyksiä opiskelusta

Tekijä: Liisa Ronkainen (os. Sulku)

Koulutusohjelma/oppiaine: aikuiskasvatus

Työn laji: Pro gradu -työ Laudaturtyö__ Lisensiaatintyö__

Sivumäärä: 79+2 liitettä

Vuosi: syksy 2014

Tiivistelmä: Tutkielmassani tutkin Rovaniemen ulkopuolella asuvien Lapin yliopiston opiskelijoiden näkemyksiä opiskelusta. Kutsun opiskelua Rovaniemen ulkopuolella asuen termillä etäisyysopiskelu. Tavoitteeni on selvittää, millainen ilmiö etäisyysopiskelu Lapin yliopistossa on. Selvitän, millaisista syistä Lapin yliopiston opiskelijat asuvat Rovaniemen ulkopuolella ja millaista etäisyysopiskelu on Lapin yliopistossa opiskelijoiden kuvaamana. Tutkimukseni aiheita olen tarkastellut osittain yliopistojen markkinahenkistymisen kautta.

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänäni toimi sähköpostikysely, jonka lähetin kaikille Lapin yliopiston opiskelijoille. Aiheeseen liittyen sain tekstit 95:ltä Lapin yliopiston etäisyysopiskelijalta. Aineisto on analysoitu sisällönanalyysillä. Apuna suuren aineistoni analyysissä käytin ryhmittelyä, teemoittelua ja ajatuskarttoja.

Yleisimmät syyt etäisyysopiskeluun olivat työssäkäynti ja ihmissuhteet. Etäisyysopiskelu Lapin yliopistossa nähtiin hyvänä mahdollisuutena yhdistää opiskelu työssäkäyntiin, perhe-elämään ja muualla asumiseen, mutta siinä nähtiin myös paljon haasteita ja kehitettävää, liittyen erityisesti opintojärjestelyihin.

Avainsanat: etäisyysopiskelu, etäopiskelu, monimuoto-opiskelu, yliopisto

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi
(vain Lappia koskevat)

Sisältö

1 JOHDANTO.....	5
2 YLIOPISTO INSTITUUTIONA	10
2.1 Yliopiston muutoksesta.....	10
2.2 Opiskelukulttuurin muutoksesta	13
3 LAPIN YLIOPISTO MAAKUNTAYLIOPISTONA	15
3.1. Pohjoisen puolesta – maailmaa varten	15
3.2 Tiedekuntien väliset erot opintojen suoritusmuodoissa.....	16
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
4.1 Tutkimuskysymykset.....	18
4.2 Aineistonkeruu ja aineiston esittely.....	18
4.3 Aineiston analyysi ja tulkinta	21
4.3.1 Aineistolähtöisyys ja sisällönanalyysi.....	21
4.3.2 Aineistoon tutustuminen ja ryhmittely	22
4.3.3 Teemoittelu ja ajatuskartat.....	24
4.4 Luotettavuus, eettisyys ja tutkijan positiointi	26
5 ETÄISYYSOPISKELU LAPIN YLIOPISTOSSA.....	29
5.1 Syyt etäisyysopiskeluun.....	31
5.2 Etäisyysopiskelun käytännöt opiskelijoiden kuvaamana	36
5.2.1 Etäisyysopiskelu mahdollisuutena ja haasteena	37
5.2.2 Opintojärjestelyt	39
5.2.3 Luennoitsijoiden suhtautuminen	44
5.2.4 Tiedonkulku	49
5.2.5 Tunne yhteisöön kuulumisesta	52
5.2.6 Opintojen eteneminen.....	56
5.3 Opiskelijoiden toiveet Lapin yliopistoa kohtaan	58

5.3.1 Opintojärjestelyihin liittyvät toiveet	60
5.3.2 Ilmiön tiedostamiseen ja asenteisiin liittyvät toiveet	64
5.4 Tulosten yhteenveto	66
6 POHDINTA.....	69
LÄHTEET	72

1 JOHDANTO

Ihmisillä on elämäntilanteita, joissa opiskelu tietyllä paikkakunnalla ei ole mielekästä tai mahdollista. Esimerkiksi perhe tai työ voi olla toisella paikkakunnalla kuin opiskelupaikka. Opiskeleminen ei ole vain kurssien käymistä: lukemista, ajattelua ja kirjoittamista. Opiskelijoilla on oma elämänsa maailmansa, johon kuuluu pelkkien kurssien suorittamisen lisäksi paljon muutakin, kuten opiskelijan elämäntilanteen ja yliopisto-opiskelun mielekkyyden huomioiminen. (Aittola & Aittola 1990, 8 – 10.) Opiskeluun ja sen kokemiseen vaikuttavat hyvin paljon yksilölliset seikat, jotka olisi hyvä mielestäni paremmin huomioida opetuksen järjestämisessä eri ryhmille. Nämä opiskelijan elämänsa maailman erilaiset tekijät voivat rajoittaa opiskelua niin, että opiskelu asuinpaikkakunnalta käsin on ainoa mahdollisuus saada tutkinto suoritettua. Tällainen mahdollisuus opiskella yliopistopaikkakunnan ulkopuolelta käsin on siis hyvin tärkeä ihmisille, jotka eivät pysty käymään jatkuvasti opiskelupaikkakunnallaan. Toisaalta tällainen mahdollisuus ei ole itsestäänselvyys tai kirjattu sääntö: yliopistolla ei periaatteessa ole mitään velvollisuutta mahdollistaa kenenkään opiskelua toiselta paikkakunnalta.

Yliopiston rooli on kuitenkin muuttunut ajan kuluessa. Jo 1990-luvulla oltiin huolissaan yliopistojen määrärahojen supistamisesta Suomessa. Tämän vuosituhatosen uudistusten myötä yliopistot ovat muuttuneet itsenäisiksi tulosyksiköiksi. Yliopistoon kohdistuvat paineet ovat hyvin ristiriitaisia: yliopiston tulisi tehdä globaalia huippututkimusta, tuottaa paljon laadukkaita tutkintoja sekä hoitaa alueellinen sivistystehtävänsä (Ylijoki & Hakala 2006, 20). Tapio Aittolan (1990, 116 - 120) mukaan jo 80 - 90-luvuilla sivistyksen vaaliminen on jäänyt yliopiston massoitumisen myötä vähemmälle, ja yliopisto on muuttunut enemmän tulosvastuulliseksi palvelujentarjoajaksi. Kehitys on ollut jatkuvasti sen suuntaista, että yliopiston rooli on muuttunut entistä yritysmäisemmäksi. Nykyisin yliopisto on kuin yritys, joka kilpailee niin rahoituksestaan kuin opiskelijoistaankin. Kuin valtion virastoon, yliopistoon sovelletaan yksityisen sektorin toimintatapoja, kuten tulosstandardeja, yksiköiden välistä kilpailua ja

kustannustehokkuuden lisäämistä (Ylijoki & Hakala 2006, 20). Opiskelijat voidaan nähdä kuin asiakkaina, jotka voivat vaatia yliopistolta tiettyjä palveluita.

Yliopistot joutuvat erityisesti nykyisin kamppailemaan roolistaan rahoittajien, tutkimuksen teon, opiskelijoiden vaatimusten sekä työelämän vaatimusten viidakossa aina vähenevin resurssein. (esim. Rinne, Jauhiainen, Simola, Lehto, Jauhiainen & Laiho 2012.) Valmistuneiden määrän tulisi olla korkea, joten opiskelijoiden odotuksiin helposti vastataan, kunhan opinnot etenevät ja tehokkuus pysyy korkealla. Toisaalta taas vähenevät resurssit ja yliopiston henkilöstön muuttunut toimenkuva eivät mahdollista täydellistä opiskelijälähtöisyyttä. Vaikka esimerkiksi tekniikan käyttö etäopiskelun mahdollistamiseksi voisi olla hyvä keino, ei tähän tekniikan käyttöönottoon ja rutinoituneiden tapojen muuttamiseen yksinkertaisesti ole aikaa eikä muita resursseja. Kuten Kivimäki (2006, 184) muistuttaa: Jos opetuksen perustoimintoihin ei ole tarpeeksi rahaa, ei ole myöskään intoa eikä resursseja kehittää opetusta esimerkiksi tekniseen suuntaan. Yliopiston henkilöstö on nykyisin kovien paineiden ja vastuiden edessä, joten opintojen kehittämiseen ei ole yksinkertaisesti tarpeeksi aikaa ja resursseja.

Nykyisin yliopisto-opiskelijoiden joukko on hyvin heterogeeninen. Opiskelu ei rajoitu ainoastaan nuoruuteen ja varhaisaikuisuuteen vaan vanhempiakin opiskelijoita on paljon. Opiskeluaika tuntuu nykyisin olevan kiinnitetty elämään opiskelun ympärillä. Ennen opiskeluaika oli selkeämmin rajattu vain opiskeluun. Kuitenkin nykyisin työt ja perhe-elämä ovat monella opiskelijalla yhtäaikaisia opiskelun kanssa, joten niin yliopistolta kuin opiskelijalta vaaditaan joustoa opintojen suorittamisen suhteen. Elinikäisestä oppimisesta on nykyisin tullut jopa vaatimus. Työelämässä jo olevienkin on jatkuvasti kehitettävä itseään. (Illeris 2010, 47 – 52.) Siksi yliopisto-opiskelijat ovat nykyisin keskenään hyvin eri-ikäisiä, ja heillä on eri määrä työ- ja elämäkokemusta. Tämä tuo haasteita yliopistojen perinteisiin toimintatapoihin. (Purtilo-Nieminen 2008, 205.)

Nyky aika asettaa opiskelijoille paljon haasteita: opintoaikoja on lyhennetty, opintotuki ei ole noussut merkittävästi ja työelämä on epävarmaa ja katkonaista.

Kuten Anna-Mari Kajan huomauttaa, ei opiskelijan aika riitä riittävään kyseenalaistamiseen ja uuden kokeilemiseen. Elämän muiden kiireiden keskellä on vain saatava kurssit suoritettua toimeen tullakseen. (Kajan 2011, 83.) Ilmiönä opiskeluajan haasteellisuus ei tosin ole lainkaan uusi. Kymmeniä vuosi sittenkin on puhuttu perheellisistä opiskelijoista, opintotuen riittämättömyydestä ja muista opiskeluajan haasteista (ks. Aittola & Aittola 1985, 52 – 58). Erityisen haasteensa yliopisto-opiskeluun tuo asuinpaikka yliopistopaikkakunnan ulkopuolella. Jos työskentelee tai asuu perheensä kanssa pitkän matkan päässä yliopistosta, vaatii opintojen suorittaminen paljon suunnittelua ja erityistoimenpiteitä.

Kuten kaikissa yliopistoissa, myös Lapin yliopistossa opiskelee merkittävän paljon ulkopaikkakunnilla asuvia opiskelijoita. Pro graduni tavoitteena on selvittää, millaisena nämä opiskelijat kokevat opiskelun Lapin yliopistossa toiselta paikkakunnalta käsin. Rovaniemen ulkopuolella asuvat opiskelijat kulkevat pitkää matkaa luentojen takia ja rakentavat tutkintoaan erikoisjärjestelyjä tehden. Tarkastelen opiskelijoiden näkemyksiä opiskelusta ja lisäksi perehdyn myös opiskelijoiden syihin asua Rovaniemen ulkopuolella. Opiskelupaikkakunnan ulkopuolella asuvien opiskelua kutsun termillä etäisyysopiskelu, sillä se kuvaa mielestäni hyvin pitkän etäisyyden päästä tapahtuvaa opiskelua. Kyseessä ei ole etäopiskelu, sillä opiskelua ei ole suunniteltu etäisyyden päästä tehtäväksi, vaan opiskelu on muodoltaan lähiovetusta, jota opiskelijat harjoittavat pitkän matkan päästä.

Toisaalta etäisyysopiskelu-termin tilalta voitaisiin käyttää termiä ”monimuoto-opiskelu”, jolla tarkoitetaan opiskelua, jossa on monipuolisesti yhdistetty eri opetusmuotoja ja -välineitä. Näin on saatu aikaan opintokokonaisuus, joka ottaa huomioon opiskelijoiden erilaiset lähtökohdat ja tarpeet. (Jääskelä 2009.) Monimuoto-opetus-termi alkaa nykyisin olla kuitenkin hiukan vanhentunut. Sen tilalta käytetään usein termiä ”sulautuva opetus” (*blended learning*), joka tarkoittaa lähes samaa asiaa. Sulautuvassa opetuksessa huomiota kiinnitetään kuitenkin erityisesti nykyisen tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämiseen opetuksessa. (Levonen, Joutsenvirta & Parikka 2009, 15 – 24; Jääskelä 2009.) Monimuoto-opetus ja sulautuva opetus ovat nekin kuitenkin yleensä ennalta

suunniteltuja opiskelun muotoja, joten mielestäni ne eivät kuvaa opiskelua, jota minä tässä tutkimuksessa käsittelen. Niinpä etäisyysopiskelu –termi on paras kuvaamaan tutkimani kaltaista opiskelua.

Määrittelen tutkimuksessani etäisyysopiskelun Lapin yliopistossa niin, että opiskelija asuu Rovaniemen ulkopuolella, mutta opiskelee silti tutkintoa Lapin yliopistossa. Tarkempi määritelmä etäisyysopiskelulle Lapin yliopistossa määräytyy kuitenkin tutkimukseni tuloksista. Tutkimukseni tulokset ovatkin kuvaus etäisyysopiskelusta Lapin yliopistossa. Ne kertovat opiskelijoiden mahdollisista odotuksista ja toiveista yliopistoa kohtaan. Ensisijaisesti ne kuitenkin kuvaavat sitä, miten etäisyysopiskelu Lapin yliopistossa näyttäytyy opiskelijoille.

Päätin tutkia etäisyysopiskelua ensisijaisesti oman mielenkiintoni vuoksi. Olen itse Oulussa asuva Lapin yliopiston aikuiskasvatustieteen opiskelija ja tunnen muitakin kaukaa Rovaniemelle kulkevia opiskelijoita. Keräämäni aineiston perusteella Lapin yliopistossa todella opiskelee paljon Rovaniemen ulkopuolella asuvia opiskelijoita. Etäisyysopiskelu saa siihen nähden kuitenkin yllättävän vähän huomiota yliopistossamme. Tutkimukseni antaa etäisyysopiskelijoille mahdollisuuden ilmaista näkemyksiään, joiden pohjalta etäisyysopiskelua Lapin yliopistossa voidaan näin halutessa kehittää. Tärkeää on tuoda etäisyysopiskelijat esille ja huomioida heidän monenlaiset elämäntilanteensa, jotka tuovat omat haasteensa opiskeluun. Tutkimukseni eräs tavoite on lisäksi tuoda esille uudenlaista yliopistokulttuuria, jotta tietoisuus ilmiöstä leviää. Tuntemalla ilmiö, voidaan siitä keskustella. Jotta uusia käytäntöjä voidaan mahdollisesti luoda, pitää tietää mistä puhutaan.

Tutkimusraporttini painottuu tutkimukseni tuloksiin, koska ne laajuudessaan määrittävät aihetta. Ensimmäisessä kappaleessa kerron yliopistoinstituutiosta ja sen muutoksesta. Lisäksi esittelen hiukan Lapin yliopistoa ja opiskelua siellä. Teoriaosuuden jälkeen kerron tarkasti tutkimukseni etenemisestä: käyn läpi tämän laadullisen tutkimukseni piirteitä, valitsemiani metodeja, tutkimusetikkaa sekä tutkimuskysymyksiäni. Kappaleesta viisi löytyvät tutkimukseni tulokset, jotka määrittävät etäisyysopiskelua Lapin yliopistossa tutkimuskysymysteni

pohjalta. Aineistosta otetuissa lainauksissa sekä tutkimusraporttini kuvioissa käytän Lapin yliopiston tiedekunnista seuraavia lyhenteitä: KTK (kasvatustieteiden tiedekunta), OTK (oikeustieteiden tiedekunta), TTK (taiteiden tiedekunta) ja YTK (yhteiskuntatieteiden tiedekunta).

2 YLIOPISTO INSTITUUTIONA

2.1 Yliopiston muutoksesta

Yliopistojen rooli on muuttunut ajan kuluessa. Yliopistolaitos on ollut tunnettu autonomisuudestaan, mutta yhä enemmän autonomisuuden tilalle on tullut hyötytavoitteellisuus ja kontrolli, jotka vaativat yliopistoja täyttämään valtiovallan normit. (Rinne, Jauhiainen, Simola, Lehto, Jauhiainen & Laiho 2012, 44.) Yliopisto ei ole enää niin itsenäinen, vaan tehokkuuden lisäksi toiminnan pitäisi olla yhteiskunnallisesti vaikuttavaa (Hakala, Kaukonen, Nieminen Ylijoki 2003, 9 - 15). Itsenäisestä "tieteen kehdestä" yliopisto on muuttunut rahoitusten pohjalta tutkimusta tekeväksi laitokseksi. Yliopisto on nykyisin kuin yritys, joka palvelee asiakkaitaan eli opiskelijoitaan. Opiskelijoiden ollessa kuin yliopiston asiakkaita, voivat he myös vaatia yliopiston toiminnalta tiettyjä asioita. Toisaalta Poikela huomauttaa osuvasti, että nyky-yliopistossa opiskelija ei suinkaan ole asiakas, vaan kumppani, joka yhdessä yliopiston kanssa vastaa työelämän ja yhteiskunnan tarpeisiin (Poikela 2012, 28). Niin tai näin, joka tapauksessa opiskelijat ovat mieltäneet yhä enemmän roolinsa yliopiston asiakkaiksi. Liikkuvuuden ja yhteydenpidon helpottuminen on mahdollistanut opiskelijoiden opiskelemisen myös yliopistopaikkakunnan ulkopuolella. Opiskelijat voivat opiskella tietyssä yliopistossa asuen kuitenkin yliopistopaikkakunnan ulkopuolella. Usein tällaisen asumisjärjestelyn taustalla ovat työt, perhe ja muut velvoitteet kotipaikkakunnalla.

Ezkowitzin (2003) mukaan yliopistoinstituutio on käynyt läpi kaksi vallankumousta: Ensimmäinen vallankumous tapahtui, kun tutkimus hyväksyttiin opetuksen lisäksi yliopistojen keskeiseksi tehtäväksi. Toisella vallankumouksella tarkoitetaan yliopistojen toiminnan muuttumista markkinavetoiseksi. Tämä markkinavetoisuus on saanut aikaan yliopistojen pyrkimyksen tuloksellisuuteen. (Ezkowitz 2003.) Korkeakouluilta on jo 1990-luvulla alettu perätä tehokkuutta, ja valtion rahoitusta yliopistoille on jatkuvasti

vähennetty (Kivinen & Rinne 1994, 11 - 13). Yliopistojen tuloksellisuudesta jo 1990-luvulla kirjoittaneen Aino Sallisen (1995) mukaan yliopistojen on tulevaisuudessa vastattava yhä enemmän laatuvaatimuksiin sekä oltava kustannustietoisia ja tulosvastuullisia. Myös opiskelijoiden valmistumisen nopeuttaminen on keskeistä yliopistojen tuloksellisuudessa. (Sallinen 1995.) Wreden (1995) mukaan valtiovallan tavoitteet tulevat vaikuttamaan yliopistojen tieteelliseen ja koulutukselliseen toimintaan rajoittavasti. Yliopiston auktoriteeteista riippumaton tutkimus on hänen mukaansa tulevaisuudessa vaarassa. (Wrede 1995, 34 – 36.) Me elämme nyt tätä tulevaisuutta. Myös nykyisin ollaan huolissaan yliopistojen viimeaikaisesta kehityksestä tulokselliseen suuntaan. Se tuo haasteita ajankäyttöön, tutkimukseen, opetukseen ja yliopiston perusajatukseen olla tieteen edelläkävijä ja korkeimman oppimisen kehto. Yliopiston rappio on huolettanut ihmisiä historian ajan jatkuvasti (Koski 1993), mutta nykyisten uudistusten myötä moni on sitä mieltä, että yliopiston toimintaa on tarkasteltava erityisen kriittisesti juuri nyt.

Yliopiston kokemat muutokset ovat aikaansaaneet sen, että pärjätäkseen yliopistojen on toimittava kuin yritykset: tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti. Yliopistojen on palveltava asiakkaita eli opiskelijoita. Kinnusen (2006, 35) mukaan uusi yliopistokulttuuri näkyy myös opiskelijoissa, jotka ovat oppineet odottamaan yliopistolta tietynlaista tehokkuutta esimerkiksi opetuksen suhteen. Opiskelijoilla on hyvin erilaisia elämäntilanteita, ja he olettavat, että yliopisto joustaa opintojen suhteen näiden elämäntilanteiden mukaan. Käytännössä siis yliopistojen tulee mahdollistaa myös kaukana asuvien opiskelijoiden opinnot. Kurssien käytännön toteutuksissa tulee joustaa niin, että kaikilla on mahdollisuus opiskella aikataulun mukaan ja joustavasti. Erityisesti Lapin yliopistolla on maine koko Lapin maakuntayliopistona, jonne tulee opiskelijoita ympäri Lappia ja koko Suomea. Tällöin yliopiston joustavuus korostuu erityisesti.

Heiskalan (2010) mukaan tehokkuuden lisääntyessä myös opiskelijoiden ja professorien määrän suhde on muuttunut merkittävästi: nykyisin yliopistoissa on paljon enemmän opiskelijoita suhteessa professoreihin. Tämä suhde vaikeuttaa yliopiston tehtävää antaa tutkimukseen perustuvaa korkeinta opetusta.

(Heiskala 2010.) Samasta heikosta opiskelija-professorisuhteesta ovat huolissaan myös Rinne, Jauhiainen, Simola, Lehto, Jauhiainen ja Laiho (2012), jotka kutsuvat nykyisiä suomalaisia yliopistoja massayliopistoksi, joissa professorien resurssit eivät enää riitä tutkimuksen tekemiseen. Yliopistojen muuttuminen tulosvastuullisiksi yritysiksi on tehnyt yliopistoista tehokkuuteen pyrkiviä maisteritehtaita. (Rinne, Jauhiainen, Simola, Lehto, Jauhiainen & Laiho 2012, 16.) Yliopiston on nykyisin tuotettava entistä enemmän ja nopeammin tutkintoja (Aittola & Ylijoki, 2005) Valmistuneita tuotetaan siis nykyisin suurempi määrä entistä pienemmillä kustannuksilla. Onkin kysyttävä, mistä nykyisin jäädään paitsi, kun opetusta ohjaa tehokkuus. (Vanttaja 2010, 33 – 35.) Kärsiikö opetus ja opiskelijat vai tutkimus?

Hyvin monissa muissakin tutkimuksissa on käynyt ilmi, että yliopiston rooli on viime vuosina muuttunut merkittävästi. Yliopiston lisäksi myös opiskelijat ovat aikojen kuluessa muuttuneet. Opiskelijamäärien kasvu ja yliopistojen nykyinen markkinahenkisyys ovat johtaneet siihen, että opiskelusta on tullut hyödyke, jota opiskelijat kuluttavat ja arvioivat. (ks. Rinne, Jauhiainen ym. 2012, 278.) Opiskelijoiden joukko on myös entistä heterogeenisempää, ja opetuksessa tarvittaisiin erilaisen oppiaineen ja opiskelijoiden elämäntilanteiden entistä tarkempaa huomioimista. (Vanttaja 2010 33 – 34.) Yli 30-vuotiaiden opiskelijoiden osuus yliopisto-opiskelijoista on suuri. Se kertoo elämänkulun monimuotoistumisesta: enää yliopisto-opiskelu ei ole vain nuorten aikuistumisen elämänvaihe, vaan yhä useampi aikuinen opiskelee yliopistossa kasvattaen samanaikaisesti perhettä ja käyden töissä. (Moore 2002, 155 – 157.) Elinikäisen oppimisen ajatus on toteutunut muun muassa avoimen yliopistojen väyläopintojen kautta, joten mahdollisuudet opiskella aikuisenakin ovat entistä paremmat. (Virkkunen 2010, 5 – 9).

Opiskelijoiden työssäkäynti ja asuminen yliopistopaikkakuntien ulkopuolella mahdollistetaan joustavilla opiskelumuodoilla. Tämäkin on osaltaan kuin asiakkaiden palvelemista: vastataan opiskelijoiden tarpeisiin ja muutetaan tuote heille sopivaksi. Yliopisto-opettajan haasteena on nykyisin opettaa tehokkaasti ja huomioida opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet. Opiskelijoiden heterogeeninen joukko lisää tarvetta opetuksen yksilölliseen räätälöintiin,

opetuksen uudelleenlaiseen organisointiin ja opinto-ohjauksen kehittämiseen (Ylijoki & Hakala 2006, 24 – 25). Toisaalta voidaan kyseenalaistaa, missä määrin yliopiston on tultava vastaan erilaisissa elämäntilanteissa. Saarisen (2001, 9) mukaan koulutuksen itsearvoisuuden lisäämiseksi on kuitenkin tärkeää, että jokaisella on mahdollisuus opiskella elämäntilanteesta riippumatta. Muun muassa verkkokoulutukset lisäävät ihmisten tasa-arvoa, sillä paikka, aika ja elämäntilanne eivät tällöin muodostu opiskelua haittaaviksi esteiksi. Yliopiston on nykyisin lähes pakko vastata opiskelijoiden tarpeisiin, sillä kaikkea ohjaavat taloudelliset vaateet.

2.2 Opiskelukulttuurin muutoksesta

Yliopiston uudistuminen ja ihmisten elämäntilanteiden monipuolistuminen ovat johtaneet yliopisto-opiskelukulttuurin muutokseen. On syntynyt opiskelukulttuuri, jossa opiskelijat kohtelevat yliopistoa kuin palveluntarjoajaa, jonka tulee mahdollistaa opiskelu elämäntilanteesta ja asuinpaikasta huolimatta. Vanhemmat professorit ja luennoitsijat elävät ehkä edelleen perinteisessä yliopistokulttuurissa, jossa opiskelijamassoille luennoidaan uusin tutkimustieto perinteisellä tavalla. Opiskelijat saattavat kuitenkin odottaa verkkoluentoja ja vaihtoehtoja kurssien suorittamiseen. Opiskelijat eivät siis enää elä perinteistä yliopistokulttuuria. Nykyajan opiskelijat näkevät yliopiston enemmän palveluiden tuottajana kuin aiemmat sukupolvet, ja tämä voi aiheuttaa näkemyksellisiä ristiriitoja yliopiston eri toimijoiden kesken.

Eri aikoina vallitsee erilainen opiskelijakulttuuri, joka vaikuttaa yliopiston ja opiskelijoiden toimintaan. Vallallaan oleva yliopiston yritysmäisyyden hyödyntämisen kulttuuri tuo uusia haasteita yliopistoille esimerkiksi siinä, kuinka opintoja järjestetään ja kuinka opiskelijoiden tarpeisiin vastataan. Kuittinen (1995, 61 – 73) pitää itsenäisen opiskelun tarjoamista yliopistossa voimavarana korkeakoulujen kiristyneessä taloudellisessa tilanteessa. Hänen mukaansa konstruktivistinen ajasta ja paikasta riippumaton itseopiskelu voi olla hyvä vaihtoehto massaluennolle jo siksi, että opiskelija ei tällöin ole ainoastaan tiedon passiivinen vastaanottaja. (Kuittinen 1995, 61 – 73.) Yliopistojen

kilpaillessa opiskelijoista, voi itsenäistä opiskelumahdollisuutta pitää hyvänä kilpailukeinona. Toisaalta itsenäiset opiskelumahdollisuudet ja opiskelun siirtyminen Internetiin voivat aiheuttaa yhteisöllisyyden puutetta.

Nykyinen opiskelukulttuuri ei selity opiskelijoiden itsekkyydellä tai mukavuudenhalulla. Erityisesti nykyinen työelämän epävarmuus tuo oman vaikutuksensa opiskelijoiden elämään. Opiskelu ei enää automaattisesti tarjoa varmaa työuraa, vaan niin töistä kuin opiskelustakin on tullut pätkistä koostuvaa. Opiskelijoiden on opintojen ohessa monesti pakko panostaa myös työssäkäyntiin ja muihin velvoitteisiin. Kykenevyyteen opiskella täysipainoisesti ja päätoimisesti vaikuttaakin muun muassa yhteiskunnan taloudellinen tila. (Kivinen & Rinne 1994, 128.)

3 LAPIN YLIOPISTO MAAKUNTAYLIOPISTONA

3.1. Pohjoisen puolesta – maailmaa varten

Vuonna 1979 perustettu Lapin yliopisto on Suomen pohjoisimpana yliopistona toiminut vastuullisesti pohjoisen kehittämisen ja suojelemisen puolesta. Lapin yliopisto on profiloitunut pohjoisen asiantuntijaksi ja saanut merkittävän roolin itselleen pohjoissuomalaisen kouluttajana (Linna 2001, 23). Lapin yliopiston toimintavuosien aikana merkittävä osa opiskelijoista on ollut kotoisin Lapin läänistä. 2000-luvulla lappilaisten osuus opiskelijoista on ollut kasvava. (Salo & Junila 2009, 227 – 230.) Vaikka Lapin yliopisto on pieni yliopisto, se on merkittävä opintojen tarjoaja Pohjois-Suomessa. Vuonna 2010 - 2012 Lapin yliopisto koulutti noin neljäsosan kaikista Suomen taiteiden ja oikeustieteen maistereista. (Lapin yliopiston esittely 2013.) Lapin yliopistossa on yksi kolmesta Suomen oikeustieteiden tiedekunnasta ja opintotarjontaa muista yliopistoista poikkeavasti, joten halukkaita opiskelijoita tulee Lappiin ympäri Suomen.

Lapin yliopistoa on silloin tällöin kutsuttu matkalaukkuprofessorien yliopistoksi viitaten siihen, että yllättävän suuri määrä professoreistakin asuu Rovaniemen ulkopuolella. Myös opiskelijoiden liikkuvuutta on pidetty suurena. Vuoden 2014 opiskelijatutkimuksen mukaan Suomen yliopistoista eniten sivutoimittomiksi opiskelijoita oli Lapin yliopistossa. Sivutoimittomiksi opiskelijoiksi itsensä määrittävät monet perheelliset ja työssäkäyvät opiskelijat. (Opiskelijatutkimus 2014, 20.) Nykyisin ihmisten liikkuvuus on yleisesti ottaen runsasta, joten Lapin yliopistoa ei näin ollen voi pitää poikkeustapauksena. Tarpeet etäiseen kurssien suorittamiseen ovat maailmanlaajuisia. Lapin yliopistossa on nykyisin enenevässä määrin otettu huomioon myös Rovaniemen ulkopuolella asuvat opiskelijat. Keväällä Lapin kansa -lehdessä kerrottiin etätenttien ja sähkötenttien yleistymisestä Lapin yliopistossa. Siirtotenteillä on jo vuosia huomioitu kaukana asuvat opiskelijat, mutta nyt tenttejä kehitetään sähköisiksi. Opiskelijoiden elämäntilanteet on siis huomioitu tenttijärjestelyissä, mutta Lapin yliopiston

vararehtori Kaarina Määttä on Lapin kansa -lehdessä huolissaan yhteisöllisyyden vähenemisestä. Kontaktit toisiin opiskelijoihin vähenevät, kun tenttiä voi kotipaikkakunnalla. (Lapin kansa 2014.)

3.2 Tiedekuntien väliset erot opintojen suoritusmuodoissa

Tiedekuntien väliset erot opintojen suoritusmuodoissa korostuvat tutkittaessa etäisyysopiskelua, joten päätin esitellä hiukan Lapin yliopiston eri tiedekuntien opiskelua. Opintojen läsnäolovaatimukset ja työskentelymenetelmät riippuvat toki myös pääaineesta. Kuitenkin jopa eri tiedekuntien välillä on eroja siinä, kuinka paljon läsnäoloa yliopistolla opintoihin kuuluu: esimerkiksi luokanopettajilla pakollisia luentoja on paljon kun taas oikeustieteiden tiedekunnassa opiskelu on hyvin tentti-painotteista varsinkin opintojen loppuvaiheessa. Oikeustieteiden tiedekunnassa luentokursseja sisältyy lähinnä perusopintoihin.

”Tiedekuntamme opetusmenetelmät mahdollistavat paikkakunnalla asumisen vain n. puolelta - 2 ensimmäisen vuoden ajan, mikäli haluaa tehdä kaikki läsnäolopakolliset opinnot niin sanotusti alta pois heti.” – Nainen, 24 v. OTK

Oikeustieteiden tiedekunnassa siis aineopintoihin mentäessä pakolliset luennot vähenevät ja suurelta osin opintoja voi suorittaa tenttimällä. Läsnäoloa vaativat kurssit sijoittuvat lähinnä parille ensimmäiselle opiskeluvuodelle. (Oikeustieteiden tiedekunnan opinto-opas 2013 - 2014.) Tämä mahdollistaa helposti kaukana asumisen opintojen alun jälkeen, koska tentissä voi käydä harvakseltaan. Varsinainen opiskelu tapahtuu tällöin kotona.

Yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa on paljon erilaisia pääaineita, joten yhtenevää linjaa opintojen suoritustapoihin on vaikea muodostaa. Perusopinnoissa kursseihin kuuluu yleensä luentoja tenttien tai esseiden lisäksi, mutta pakolliset luennot tuntuvat vähenevän opintojen edetessä, ja joitain

kursseja pystyy pääaineesta riippumatta suorittamaan kirjatenttinä. (Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan opinto-opas 2013 - 2015.)

Taiteiden tiedekunnassa läsnäolo opinnoissa on suurta muihin tiedekuntiin verrattuna. Opinto-oppaassa mainittiin läsnäolosta erikseen näin:

”Läsnäolo opetuksessa: Opintojakson hyväksyttävä suorittaminen edellyttää vähintään 80 % läsnäoloa harjoituksissa. Taideaineissa edellytetään vähintään 90 % läsnäoloa.” (Taiteiden tiedekunnan opinto-opas 2013 - 2015, 11). Opinto-oppaan perusteella pakollisia luentoja ja harjoituksia tuntuu olevan suhteellisen paljon pääaineesta riippumatta. Jopa loppuvaiheessa opintoja kurssien suoritus vaatii paljon läsnäoloa. Konkreettinen yhdessä tekeminen tuntuu olevan keskeinen osa opiskelua taiteiden tiedekunnassa (Taiteiden tiedekunnan opinto-opas 2013 - 2015.)

Kasvatustieteiden tiedekunnassa opetusmuodot vaihtelevat paljon pääaineen mukaan. Esimerkiksi luokanopettajilla opiskelu on hyvin koulumuotoista: läsnäoloa vaaditaan runsaasti koko opintojen ajan. Toisaalta pääaineen ollessa esimerkiksi yleinen kasvatustiede, on kurssien suoritusmuotojen kirjo paljon laajempi, ja opiskelu toiselta paikkakunnalta käsin helpompaa.

”Tähän astiset opinnot olen suorittanut täysin omalta kotipaikkakunnalta käsin, ja kandin opinnot ovat muutamaa esseetä vaille valmiina. Olen siis ollut aloitusinfossa yliopistolla ainoastaan.” – Nainen, 47 v. KTK

Kasvatustieteiden tiedekunnassa pääaine siis vaikuttaa hyvin paljon siihen, kuinka paljon opinnot pitävät sisällään läsnäoloa yliopistolla. (Kasvatustieteiden tiedekunnan opinto-opas 2012 - 2014.) Pääaineiden välisiä eroja ei tässä tutkimuksessa tarkastella. Kuitenkin tiedekuntien väliset erot ilmenevät tutkimuksesta jossain määrin.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa tarkastelen Rovaniemen ulkopuolella vakituisesti asuvien Lapin yliopiston opiskelijoiden näkemyksiä etäisyysopiskelusta. Tutkimus on näin ollen laadullinen. Tahdoin määrällisen tarkastelun sijaan ymmärtää etäisyysopiskelua ilmiönä Lapin yliopistossa. Laadulliselle tutkimukselle onkin ominaista kerätä sellaista aineistoa, joka tekee hyvin monenlaisen aineiston tarkastelun mahdolliseksi (Alasuutari 2011, 84). Itse päädyin siksi keräämään laadullisen aineiston, jota sisällöstä riippuen voisin tarkastella eri tavoin parhaaksi katsomallani tavalla. Tutkimuskysymykseni ovat:

- Millaisista syistä Lapin yliopiston opiskelijat asuvat Rovaniemen ulkopuolella?
- Millaista etäisyysopiskelu on Lapin yliopistossa opiskelijoiden kuvaamana?
 1. Miten Lapin yliopiston opiskelijat kuvaavat etäisyysopiskelun käytäntöjä?
 2. Minkälaisia toivomuksia etäisyysopiskelijoilla on Lapin yliopiston käytäntöjä kohtaan?

4.2 Aineistonkeruu ja aineiston esittely

Tutkimuksen aineistonkeruun toteutin sähköpostikyselyllä (Liite 1). Sähköpostissa pyysin Rovaniemen ulkopuolella asuvia Lapin yliopiston opiskelijoita kertomaan vapaasti kokemuksiaan opiskelusta. Halusin tehdä kyselystä mahdollisimman avoimen, jotta esiin nousee asioita, joista opiskelijat itse haluavat puhua. Avoimen kyselyn hyvä puoli onkin se, että tutkija ei liikaa määritä vastausten sisältöä (Denscombe 2010, 165). Laitoin kyselyyn kuitenkin esimerkkejä siitä, mitä vastaus voi pitää sisällään. Jälkeenpäin ajateltuna nämä esimerkit olivat tarpeettomia. Ne jollain tapaa määrittivät opiskelijoiden

vastauksia, eikä vastauksista näin tullut niin monipuolisia kuin olisi voinut odottaa. Sähköpostikyselyssä kysyin opiskelijoilta myös tarvittavat taustatiedot. Sähköpostikyselyyn päädyin, koska halusin tavoittaa mahdollisimman monta Lapin yliopiston opiskelijaa. Tavoitteeni oli tarkastella etäisyysopiskelua laajasti, sekä tämän työn avulla määrittää sitä. Mahdollisimman suuri laadullinen otos mielestäni vastasi tarpeisiini parhaiten, joten päädyin sähköpostikyselyyn. Luonnollisesti etäisyysopiskelijat myös asuvat ympäri Suomen, joten sähköpostitse tapahtuva aineistonkeruu oli tässäkin mielessä hyvä valinta. Sähköinen kysely tavoittaa suuren joukon vastaajia, ja haastattelijan vaikutus eliminoituu. Tutkittavat voivat kokea olonsa anonyymimmäksi, joten vastausten laatu voi siltä osin parantua. Haittana laajassa sähköpostikyselyssä oli kuitenkin se, että tarkentaville lisäkysymyksille ei ollut mahdollisuutta. (Jyrinki 1977, 25 – 27.)

Lähetin kyselyn kaikille Lapin yliopiston opiskelijoille. Opiskelijoiden sähköpostiosoitteet sain Lapin yliopiston opiskelupalveluiden tilastopalvelusta. Täytin tilastopalvelun tilauslomakkeen saadakseni kaikkien opiskelijoiden sähköpostiosoitteet, jonka jälkeen osoitteet lähetettiin sähköpostiini. Kyselyn lähetin koko yliopistolle 24.11.2013, ja vastausaika kyselyyni loppui 15.1.2014. Aikaa vastata oli siis runsaasti. Etäisyysopiskelijoiden oli mahdollista vastata minulle joko sähköpostitse, tai kirjallisesti yliopistolla olleeseen vastauslaatikkoon. Tahdoin tällä mahdollistaa myös täysin anonyymien vastaamisen.

Olin erittäin positiivisesti yllättynyt saamani aineiston suuruudesta ja laadusta. Viikon sisään kyselyn lähettämistä kasassa oli jo noin 60 vastausta. Lopulta antamassani vastausajassa sain yhteensä 101 vastausta kyselyyni. Vastauksista yhtä lukuun ottamatta kaikki tulivat sähköpostitse. Jouduin poistamaan vastauksista kolme, sillä ne eivät käsitelleet tutkimaani aihetta. Lisäksi kolme vastaajista opiskeli etäopinto-ohjelmassa, joka oli tarkoitettu tehtäväksi muualla asuen. Koin, että tällöin kyse ei ollut varsinaisesta etäisyysopiskelusta, joten jätin huomiotta nämä vastaukset. Koin näiden vastausten liittämisen aiheeseen haastavaksi ja vääristäväksi. Lopullisia, tutkimukseen päätyneitä vastauksia sain siis 95 kappaletta. Hyvin monissa

vastauksissa kiiteltiin valitsemaani tutkimusaihetta sekä osoitettiin kiinnostusta aihetta kohtaan. Monet osoittivat halukkuuttaan tutustua tutkimukseeni sen valmistuessa. Vastauksia lukiessani koin, että monille oli hyvin tärkeää tulla kuulluksi asian tiimoilta. Vastaajat käsittelivät omaa opiskeluaikaansa hyvin reflektiivisesti. Monet vastaajista kirjoittivat erittäin monipuolisia tekstejä ja ilmaisivat, että voin tutkijana olla yhteydessä jos haluan tietää vielä enemmän. Aineiston suuruuden takia en tässä työssä päättänyt liittää aineistooni esimerkiksi haastatteluja, mutta tulevia tutkimuksia varten on hyvä tietää, että innokkaita vastaajia löytyy.

Tutkimuksellani voi katsoa olleen tilausta. Jo suuri vastausten määrä kertoo tästä. Lopullista aineistoa kertyi sähköisessä muodossa 68 sivua. Lyhin vastaus oli muutamien lauseiden mittainen. Pisin vastaus oli 2,5 sivua. Tutkimukseni vastaajista 78 oli naisia. Miehiä vastaajissa oli 17. Vuonna 2013 Lapin yliopistossa opiskeli noin kolme tuhatta naista, kun vastaavasti miehiä oli 1242 (Opetus- ja kulttuuriministeriö & Opetushallitus 2014). Miesvastaajia tulisi olla aineistossani kaksinkertaisesti, jotta naisten ja miesten suhde olisi sama kuin opiskelijamäärässä. Tutkimuksestani ei selviä, onko etäisyysopiskelijoissa suhteessa enemmän naisia kuin miehiä, vai eivätkö miehet vain vastanneet kyselyyni.

Hieman yli puolet (50) vastaajista oli valmistunut kandidaatiksi ja suoritti nyt maisterin tutkintoa. Kandidaattivaiheessa opiskeli 45 vastaajaa. Monet kandidaattivaiheen opiskelijat silti mainitsivat tekevänsä kumpaakin tutkintoa yhtä aikaa: vaikka kandidaatin tutkintoa ei vielä ollut, saattoi sekä kandidaatiksi että maisteriksi valmistuminen olla jo lähellä. Noin puolet (48) vastaajista opiskeli yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa. Oikeustieteilijöitä oli noin parikymmentä, kuten myös kasvatustieteilijöitä. Vastaajista 9 opiskeli taiteiden tiedekunnassa.

Tutkittavassa joukossa oli paljon vanhempia opiskelijoita. Alle 30-vuotiaita vastaajia oli ainoastaan 28 kappaletta. Joukko oli hyvin heterogeeninen Rovaniemen ulkopuolella asutun ajan suhteen: jotkut olivat asuneet muualla koko opintojensa ajan, kun taas toiset olivat muuttaneet pois Rovaniemeltä

vasta opintojensa loppuvaiheessa. Tämä toki osaltaan vaikuttaa opiskelijoiden näkemyksiin etäisyysopiskelusta. Jos on suorittanut pakolliset luennot asuen Rovaniemellä, on etäisyysopiskelu sen jälkeen varmasti sujuvampaa kuin aina Rovaniemen ulkopuolella asuneella.

4.3 Aineiston analyysi ja tulkinta

4.3.1 Aineistolähtöisyys ja sisällönanalyysi

Tutkimukseni on aineistolähtöinen. Koska en tiennyt, mitä aineistosta tulisi nousemaan esiin, koin hyvin haastavana pohjata analyysia mihinkään teoriaan. Tutustuin siis aineistooni rauhassa ennen kuin löysin sille varsinaisen tieteellisen viitekehityksen. Ennen analyysia tutkijan on kuitenkin jossain määrin tärkeää herkistyä aiheelle teoreettisen kirjallisuuden avulla (Metsämuuronen 2005, 235), joten analyysivaiheen lomassa luin paljon tieteellistä kirjallisuutta yliopisto-opiskeluun liittyen. Annoin kuitenkin aineiston puhua puolestaan, enkä lähtenyt etsimään aineistosta liian tarkasti lukemaani teoriaan liittyviä asioita. Toki kaikki aiheesta lukemani vaikutti analyysissä väkisinkin taustalla.

Aineistosta esiin nousevat asiat pyrin lopuksi liittämään aiempaan tutkimustietoon ja keskusteluun. Subjektiiivisten kokemusten liittäminen lopuksi osaksi teoreettista viitekehystä on tärkeää aiheen syventämisen ja todellisen ymmärtämisen kannalta (Auerbach & Silverstein 2003, 67). Pyrin tarkastelemaan aineistoa mahdollisimman monipuolisesti niin, että saan totuudenmukaisen vastauksen tutkimuskysymyksiini. Tutkimuksestani esiin nousevat asiat liitin isompaan kontekstiin yliopiston nykytilasta.

Analyysissäni on hermeneuttisia piirteitä. Hermeneutiikan keskeinen idea on etsiä merkityksiä, joiden kautta sosiaalinen todellisuus on olemassa. Etäisyysopiskelu-ilmion ymmärtäminen voidaan nähdä kehänä: oma aiempi esiymmärrykseni ilmiöstä määrittää osaltaan ilmiötä, mutta toisaalta vastaajien rakentama todellisuus ilmiöstä määrittää omalta osaltaan ilmiötä, ja muuttaa omaa ymmärrystäni siitä. Näin sosiaalisesti rakentaen syntyy käsityksiä etäisyysopiskelusta ilmiönä. (Judén-Tupakka 2007, 62 – 69.)

Tutkimukseni aineistolle olen tehnyt sisällönanalyysin. Sisällönanalyysilla tutkittavasta ilmiöstä pyritään saamaan kuvaus yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. Aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä, ja analyysin tarkoitus on luoda sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta asiasta (Tuomi & Sarajärvi 2008). Aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee Milesin ja Hubermanin mukaan aineiston pelkistämisen ja ryhmittelyn kautta teoreettisten käsitteiden luomiseen (Miles & Huberman 1994, 10 – 11). Pelkistämisellä tarkoitetaan informaation tiivistämistä ja pilkkomista osiin. Ryhmittely taas tarkoittaa samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavien käsitteiden etsimistä aineistosta (Tuomi & Sarajärvi 2008, 119 – 110). Olen käyttänyt ryhmittelyä ja pelkistämistä apunani aineiston käsittelyssä.

4.3.2 Aineistoon tutustuminen ja ryhmittely

Aloitin aineiston analyysivaiheen lukemalla koko saamani aineiston muutaman kerran läpi. Yritin saada aineistosta yleiskuvan. Aloitin aineistoni analyysin etäisyysopiskelun syiden tarkastelulla. Poimin jokaisen vastaajan tekstistä kerrotun syyn etäisyysopiskelulle, ja tein syistä oman Word-tiedoston. Tarkastelin syitä aluksi lukemalla vastaajien tekstejä kokonaisuudessaan läpi muutaman kerran. Sen jälkeen aloin laskea mainintoja eri syistä erilliselle paperille. Tarkastelin syitä vielä tiedekunnan ja sukupuolen mukaan. Kaikesta tästä syntyi vastaus ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni etäisyysopiskelun syistä.

Tämän jälkeen rupesin tutustumaan aineiston loppuosaan, joka vastaa toiseen tutkimuskysymykseeni. Luin edelleen aineistoani monen monta kertaa läpi kokonaisuutena päästäkseni siihen kunnolla sisälle. Tämän jälkeen aloin tarkastella jokaisen vastaajan tekstiä omana kokonaisuutenaan. Aineisto ei ollut enää vain kokonainen möykky, vaan se alkoi saada erilaisia kasvoja.

Aineistoa käsitellessäni päätin ensin pelkistää vastausten sanomaa yksinkertaisiksi lauseiksi, jonka jälkeen aion edetä ryhmittelyvaiheeseen. Koin kuitenkin, että lauseiden ja kappaleiden sisältö – ikään kuin jokaisen vastaajan

ääni - olisi voinut muuttua liian helposti. Siksi päätin lähteä liikkeelle suuren aineistoni lauseiden ja kappaleiden ryhmittelystä. Tässä vaiheessa ryhmittely oli hyvin summittaista. Koska aineisto oli hyvin suuri ja vaikeasti käsiteltävä, oli ryhmittelyn tarkoituksena löytää vastauksista tiettyjä samoja aiheita ja helpottaa aineiston käsittelyä jatkossa. Sähköisen aineistoni ryhmittelyn tein sähköisesti leikkaa - liitä -tekniikalla. Tässä vaiheessa merkitsin vastaajat juoksevilla numeroilla. Lauseiden perään kirjasin, kenen vastauksesta lause tai kappaleen osa oli. Vasta ryhmittelyn jälkeen pelkistin aineiston virkkeitä käsittelyn helpottamiseksi.

Tietyt lauseet vastauksissa sain koostettua selkeästi tietyn otsikon alle, mutta paljon jäi myös lauseita ja kappaleita, joille ei ollut yksiselitteistä ryhmää. Nämä jätin tässä vaiheessa vielä ”sekalaisten” ilmaisujen ryhmään. Monet olivat pohtineet vastauksissaan kyselyssä mainitsemiani asioita (Liite 1), joten nämä lähes jokaisen vastaajan teksteistä löytyvät aiheet pystyin suoriltaan ryhmittämään omaksi ryhmäkseen. Moni oli esimerkiksi ottanut kantaa siihen, kuinka luennoitsijat suhtautuvat etäisyysopiskeluun. Esimerkiksi tästä aiheesta syntyi ryhmittelyn seurauksena seuraavan näköinen ilmaisujen ryhmä (vain pieni ote kyseisen ryhmän teksteistä):

”- Opettajat ovat suhtautuneet erittäin hyvin muualla asuvaan opiskelijaan.(58)

- Lapin yliopiston henkilökunta on ollut todella positiivista ja kannustavaa.(59)

- Opettajien suhtautuminen on ollut kohdallani melko lailla OK, tosin olisin odottanut jotenkin aidosti avoimempaa suhtautumista esim. työn (ja elämän) ohella opiskeluun - joidenkin opettajien kohdalla tuntuu, että elämä "todellisessa maailmassa" on aika kaukana.(60)

- Opettajat suhtautuu ymmärtäväisesti, enimmäkseen.(61)

- Opettajien suhtautumisesta opiskeluuni toisella paikkakunnalla en oikeastaan tiedä, en ole nähnyt heitä muuttoni jälkeen kertaakaan eli en ole saanut mitään kontaktia heihin. Graduohjaajani oli ainoa, joka muuttoilmoituksen tehtyäni oli kiinnostunut sovittelemaan yhteyden pitoa toiselle paikkakunnalle, mutta siinäkin tapauksessa minun tulee ottaa yhteyttä silloin kun hänellä ei ole kiire.(62)

- Opettajien suhtautuminen on ollut hyvää, vaikkakin en koe että olisin koskaan vaatinut mitään erityisjärjestelyitä, koska olen kaiken tarvittavan käynyt paikan päällä suorittamassa. Maturiteettini kirjoitin kuitenkin toisella paikkakunnalla, tämä sen vuoksi että professori oli luennoimassa tuolla ja kysyi voisinko osallistua siellä maturiteettiin.(63)

- Näen, että opettajat näkevät tärkeäksi, että oululaisilla opiskelijoilla on välimatkasta huolimatta mahdollisuus edetä opinnoissaan jouhevasti.(66) ”

Nämä otteet kertovat siitä, kuinka opiskelijat kokevat luennoitsijoiden suhtautuvan etäisyysopiskeluun. Niistä on myös luettavissa tiettyjä oletuksia siitä, miten yliopiston ja luennoitsijoiden tulisi suhtautua etäisyysopiskeluun. Analyysin seuraavissa vaiheissa aloin tarkastella ryhmiä tutkimuskysymysten kannalta. Pelkän pinnallisen aineiston lukemisen lisäksi tarkastelin muun muassa näitä juuri mainitsemiani opiskelijoiden oletuksia vastauksista.

4.3.3 Teemoittelu ja ajatuskartat

Aineistosta alkoi jatkuvan läpikäymisen ja ryhmittelyn jälkeen nousta esiin selkeitä teemoja. Tekstistä esiin nousseet ryhmät sain näin liitettyä osiksi suurempia kokonaisuuksia. Ryhmät alkoivat teemoittelun avulla pikku hiljaa vastata tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymykset myös muokkaantuivat muutamaan kertaan analyysin aikana esiin nousevien teemojen takia. Toisaalta pääkysymys ei muuttunut lainkaan. Kysymykset silti muotoutuivat prosessin aikana vastaamaan aineistosta esiin nousseita teemoja.

Analyysini seuraava vaihe olikin tehdä eri aihekokonaisuuksista ja teemoista ajatuskarttoja, joihin kirjasin kaikki vastauksista esiin nousseet asiat ja oletukset. Analysoin aineiston ensin unohtaen tiedekuntien välisen rajavedon. Minusta kuitenkin tuntui, että jotain oleellista jää puuttumaan tarkastelusta, joten ryhmittelemäni aineiston jaoin kuitenkin edelleen ryhmiin tiedekuntien mukaisesti, koska halusin tarkastella etäisyysopiskelua nimenomaan tiedekuntien kautta. Jaettuani tulokset tiedekuntien mukaan, huomasin kuitenkin

tulosten olevan hyvin samanlaiset eri tiedekunnissa. Tulokset toistivat itseään: etäisyysopiskelu ei siis ollutkaan merkittävästi erilaista eri tiedekuntien välillä. Niinpä kirjoitin raporttini lopulta taas tarkastellen etäisyysopiskelua koko yliopiston etäisyysopiskelijoiden kannalta, kuten alun perin oli tarkoitukseni. Aineiston analysointi tuntui tästä kaikesta johtuen loputtomalta prosessilta. Hahmottelin analyysini oikeanlaista ilmaisutapaa moneen kertaan. Olen kirjoittanut analyysiani koskevat kappaleet uudelleen jo pariin otteeseen muuttaen niiden rakennetta edes takaisin.

Tämä jatkuva näkökulman vaihtaminen ja aineiston ”pyörittely” ei kuitenkaan mennyt hukkaan, sillä huomasin, että asioita pyöritellessäni ja analyysia auki kirjoittaessani jatkoin aineiston analysointia edelleen, ja lopulta sain tuloksiini juuri ne asiat, jotka aineistoni minulle halusi kertoa. Työni tulokset kappaleeseen viisi ovat siis syntyneet aineiston ryhmittelyn ja ajatuskarttojen avulla.

Erityisesti analyysin loppuvaiheessa, puoli vuotta aineistoani pyöriteltyäni, opin yllättävän hyvin muistamaan suuren aineistoni vastaajia ikään kuin ”henkilöinä”. Aineisto ei ollut enää vain tekstiä paperilla, vaan koin ymmärtäväni aidosti erillisten henkilöiden ajatuksia etäisyysopiskelusta. Alla koonti analyysini kulusta:

AINEISTON ANALYYSIN KULKU

VAIHE	TOIMENPIDE				
1.	Aineiston lukeminen moneen kertaan				
2.	Etäisyysopiskelun syiden poimiminen aineistosta				
3.	Syiden tarkastelu muuttujien avulla				
4.	Aineiston lukeminen sekä ryhmittely ja pelkistäminen				
5.	Ryhmien yhdistäminen teemoiksi				
6.	Ajatuskarttojen teko teemoista; tarkastelua myös tiedekunnittain				

Taulukointi on vain selkeyttämässä tekemäni analyysin kulkua. Vaikka taulukon perusteella analyysivaiheeni näyttää edenneen hyvin johdonmukaisesti,

analyysiprosessi oli todellisuudessa hyvin syklimäinen: Tein monia analyysin vaiheita yhtäaikaisestikin. Välillä palasin takaisin aineiston lukemiseen tai teemoitteluun. Teemoja myös tarkastelin jatkuvasti eri muuttujien avulla. Välillä olikin vaikeaa päättää, mikä tarkasteluista voisi olla lopullinen, mutta kuten sanottua, aineiston jatkuva pyörittely teki analyysille vain hyvää. Laadullisen tutkimuksen analyysi ei ole koskaan selkeästi etenevä prosessi, vaan hyvin sekavasti ja syklimäisesti etenevä. Se sisältää jatkuvaa aineiston tarkastelua, kyseenalaistamista ja aineiston liittämistä teoriaan. Tutkimusmatkan aikana ajatukset aiheen suhteen muuttuvat sekä aineiston olemus hiljalleen muuttuu näkyväksi. (Ary, Jacobs & Sorensen 2010, 480 – 491.)

Koska aineisto on niin suuri, koin mielekkääksi tietyllä tapaa yhdistää kvalitatiivista ja kvantitatiivista aineiston esittämistä. Pietilän (1976, 31 – 35.) mukaan laajan laadullisen aineiston luokitteleva ja tilastollinen kuvailu voi usein olla pelkkää sanallista kuvailua parempi keino esittää tulokset. Päätin aiheittain taulukoida vastaajien mielipiteitä etäisyysopiskelusta, koska koin näin suuren aineiston jo antavan mahdollisuuden lukumäärien vertailuun. Tai jos vertailu ei ole mielekästä, niin ainakin lukumäärät osoittavat selkeämmin opiskelijoiden mielipiteet. Tekemäni taulukoinnit ovat myös nähtävillä kappaleessa viisi.

4.4 Luotettavuus, eettisyys ja tutkijan positiointi

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija joutuu pohtimaan tekemiään ratkaisuja ja näin huomioimaan analyysin kattavuuden sekä tekemänsä työn luotettavuuden. Luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 1998, 210 – 211.) Koska tutkijalla on institutionaalinen asema suhteessa tutkittaviinsa, on tutkimuseettisiä kysymyksiä tarpeen pohtia (Tuomi & Sarajärvi 2008, 125). Tutkijan tulee antaa omasta tutkimuksestaan mahdollisimman tarkka kuvaus ja vastata tutkimuksessaan esitettyihin tutkimuskysymyksiin laadultaan hyvän aineiston pohjalta. Aineiston ja siitä saatujen tulosten välisen suhteen pätevyys on tärkeä. (Eskola & Suoranta 1998, 210 – 211.)

Tutkimuksen tekijän on myös noudatettava hyvää tieteellistä käytäntöä, johon kuuluu muun muassa tutkimushenkilöiden henkilöllisyyksien salaaminen, jotta tutkimuksesta ei aiheudu tutkimushenkilöille vaikeuksia tai mielipahaa. Tutkimuksessani olen salannut tutkimukseen aineistoa antaneiden henkilöllisyyden, mutta en kuitenkaan koe, että tutkimukseni aihe on tutkittavilleni millään lailla arka. Aineisto on lisäksi niin iso, että yksittäistä vastaajaa on hyvin epätodennäköistä tunnistaa suuresta joukosta. Tutkittavien asuinpaikkakuntien tarkka mainitseminen ei mielestäni ole tarpeellista työssäni. Tietyltä paikkakunnalta saattoi olla vain yksi vastaaja, joten sitä kautta tunnistettavuus olisi mahdollista.

Aineistonkeruussa tein pienen aloittelevan tutkijan virheen: lähetin sähköpostikyselyn vastaanottajille ryhmittäin niin, että jokaisen sähköpostiosoite näkyi kaikille viestin vastaanottajille. En siis hoksannut käyttää piilokopiota, jolloin vastaanottajat eivät olisi nähneet, millaiselle joukolle kyselyn lähetän. Huolimattomuuteni viestin lähettämisen suhteen on valitettavaa. Toisaalta lähetin kyselyn koko Lapin yliopistolle, joten mitään päätelmiä tutkimukseen osallistujista ei voi tehdä vastaanottajien listan perusteella. Väärinkäsityksiä toki voi syntyä, kun osoitekentässä näkyy vain osa viestinsaaneista, eivätkä viestinsaaneet tiedä, että kysely lähetettiin koko yliopistolle. Tämä on toki voinut säikäyttää osaa vastaajista. Silti asiasta palautetta antaneet voidaan laskea yhden käden sormilla. Vastauksia tuli todella huomattava määrä, joten aineistonkeruuseen kokonaisuudessaan on oltava tyytyväinen.

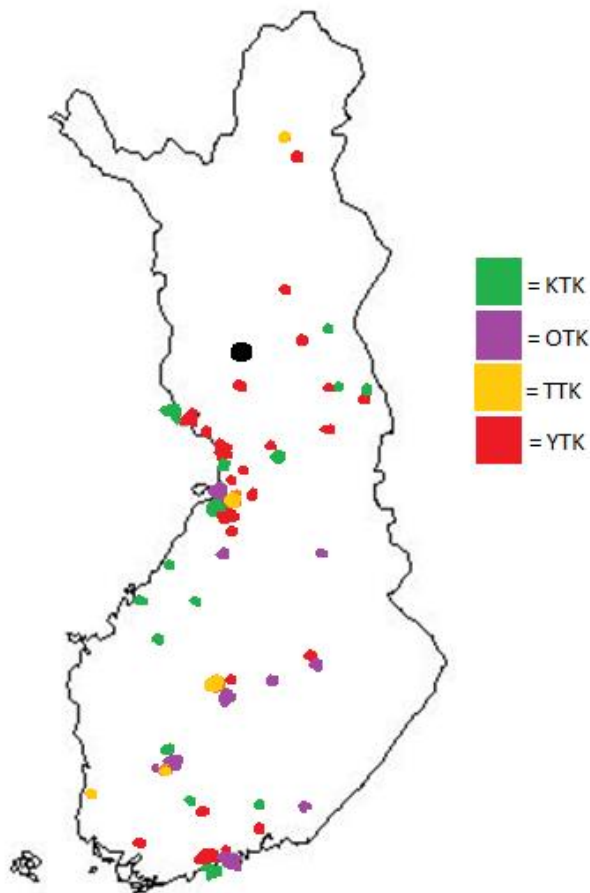
Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää myös olla johdattelematta tutkimushenkilöitä vastauksissaan, jotta näkökulmasta ei tule liian rajattu tai vinoutunut. Tässä tutkimuksessa pyrin tekemään mahdollisimman avoimen sähköpostikyselyn. Laitoin kuitenkin myös mainintoja mahdollisista asioista, joista vastaajat voivat etäisyysopiskeluun liittyen kertoa. Koin, että näin on hyvä tehdä, jotta vastaajat päätyvät kirjoittamaan aiheesta monipuolisesti. Nämä maininnat saattoivat toki sitoa joitain vastaajia liikaakin, eivätkä kaikki lähteneet kertomaan etäisyysopiskelusta laajemmin. Silti suurin osa vastaajista teki kattavan vapaan kuvauksen etäisyysopiskelusta. Aineiston laadun kannalta oli hyvä hieman avittaa vastaajia aiheen pariin.

Koska olen itsekin Lapin yliopiston etäisyysopiskelija, oma kokemukseni on voinut jossain määrin vaikuttaa aineiston tulkitsemiseen ja johtopäätösten tekemiseen. Perttulan (2009, 136) mukaan analyysia tehdessään tutkijan tulisi suhtautua tutkittavaan asiaan objektiivisesti. Tutkittava asia tulisi tavoittaa sellaisena kuin se tutkimuskysymysten kannalta todellisuudessa on olemassa (Perttula 2009, 136). Niiniluodon (1996, 41) mukaan tieteellinen tieto on aina kuitenkin enemmän tai vähemmän subjektiivista. Se on aina sidoksissa eletyn ajan vallitseviin ajattelutapoihin. (Niiniluoto 1996, 41.) Täysi objektiivisuus ei ole mahdollista, mutta tutkijan on tärkeää huomioida omat asenteensa ja lähtökohtansa tutkittavaa asiaa kohtaan. Jo tutkimusaiheen valinta voi pitää sisällään tietyn asenteen tutkittavaa ilmiötä kohtaan. Myös tulosten tulkinnassa tutkijan näkökulmat ja näkemykset vaikuttavat aina jossain määrin taustalla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2002.)

Tutkimusaiheeni on itselleni hyvin läheinen. Uskon kuitenkin, että tutkimuksessani olen onnistunut pitämään omat ajatukseni ja kokemukseni etäisyysopiskelusta taustalla. Analyysivaiheessa pystyin tietyllä tapaa samaistumaan etäisyysopiskelijoiden kokemuksiin. Omat kokemukseni eivät voi toki olla vaikuttamatta siihen, kuinka tulkitSEN vastauksia. Oma kokemukseni asiasta voi mielestäni tuoda kuitenkin jonkinlaista syvyyttä tutkielman aiheen käsittelyyn, mutta tutkimustuloksissani olen keskittynyt ainoastaan tutkittavien esille tuomiin näkökulmiin.

5 ETÄISYYSOPISKELU LAPIN YLIOPISTOSSA

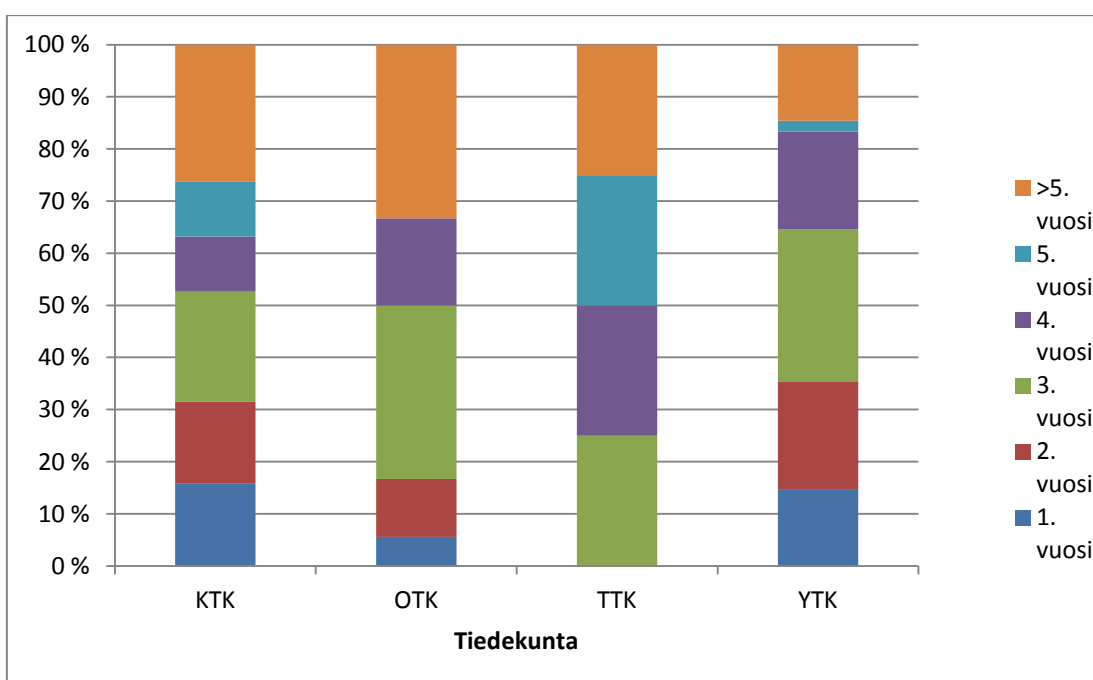
Etäisyysopiskelu ilmiönä Lapin yliopistossa on hyvin tuntematon. Lapin yliopiston opinto-oppaissa ja Internet-sivuilla mainitaan muutamalla lauseella esimerkiksi tenttimahdollisuudesta Rovaniemen ulkopuolella (ks. Oikeustieteen tiedekunnan opinto-opas 2013-2014) sekä ”joustavasta opinto-oikeudesta” eli mahdollisuudesta suorittaa opintokokonaisuuksia toisessa yliopistossa. Tällä hetkellä opintokokonaisuuksia voi joustavan opinto-oikeuden nimissä suorittaa ainoastaan Oulun yliopistossa. (JOO-opinnot, Lapin yliopisto 2014.) Yliopisto siis ottaa kantaa Rovaniemen ulkopuolella tapahtuvaan opiskeluun, mutta kokemukseni mukaan asiasta ei paljoa yleisesti puhuta. Lapin yliopistossa kuitenkin opiskelee monen ikäisiä eri elämäntilanteissa olevia opiskelijoita ympäri Suomen. Alla olevassa kartassa (kuvio 1) näkyvät tiedekunnittain summittaisesti aineistoni etäisyysopiskelijoiden asuinpaikat.

KUVIO 1 Etäisyysopiskelijoiden summittaiset asuinpaikat tiedekunnittain

Kuten kuviosta 1 näkyy, Lapin yliopiston opiskelijoita asuu ympäri Suomen. Oulu – Ylitornio-välillä on kuitenkin selkeä etäisyysopiskelijoiden keskittymä. Toisaalta myös Etelä-Suomesta kulkee huomattava määrä opiskelijoita.

Opinnot olivat monilla opiskelijoilla jo hyvin loppuvaiheessa, mutta tutkimusjoukossa oli myös heitä, jotka olivat asuneet Rovaniemen ulkopuolella koko opintojensa ajan. Alla olevassa kuviossa 2 näkyvät opiskelijoiden meneillään olevien lukuvuosien järjestysnumerot.

KUVIO 2. Lapin yliopiston etäisyysopiskelijoiden meneillään olevat lukuvuodet tiedekunnittain

Oikeustieteiden tiedekunnassa opiskelu on erityisesti opintojen loppuvaiheessa hyvin tenttipainotteista. Aineistoni oikeustieteen opiskelijoista suurella osalla oli opiskelu siinä vaiheessa, että lähes kaikki pakolliset luennot oli suoritettu. He kävivät pitkän matkan päästä ainoastaan tenttimässä ja ehkä loppuopintoihin kuuluvissa seminaareissa. Alle puolella oikeustieteen tiedekunnan opiskelijoista taas opinnot olivat vaiheessa, johon kuuluu tenttimisten lisäksi pakollisia luentoja.

Erityisesti moni taiteiden tiedekunnan opiskelija etäisyysopiskeli vasta opintojensa loppuvaiheessa, joten opintojen koettiin järjestyvän pääsääntöisesti hyvin. Kasvatustieteilijöistä ja yhteiskuntatieteilijöistä alle puolella opinnot olivat loppuvaiheessa, mutta mukana oli myös monia opiskelijoita, jotka opiskelevat vasta ensimmäistä tai toista vuottaan.

Tässä luvussa tarkastelen etäisyysopiskelua Lapin yliopistossa opiskelijoiden kuvaamana. Kappaleesta löytyvät tutkimukseni tulokset. Aluksi käsittelen aineistostani löytyneitä syitä opiskelijoiden etäisyysopiskeluun. Sitten tiedekunta kerrallaan käsittelen opiskelijoiden kuvaamaa etäisyysopiskelua: heidän näkemyksiään opiskelusta ja toiveita yliopistoa kohtaan. Mukana on myös paljon ilmiötä kuvailevaa informaatiota, sillä uuden ilmiön käsittelyssä koen ilmiön kuvaamisen olevan hyvin keskeistä. Lisäksi aineiston kuvaamisen ja analyysin tukena on paljon aineistosta poimittuja lainauksia, sillä tuntemattoman ilmiön kuvailussa ne auttavat mielestäni suuresti. Etäisyysopiskelijoiden vastausten perusteella rakentuu käsitys sitä, mitä etäisyysopiskelu Lapin yliopistossa on. Vastaukset eivät vain kuvaa todellisuutta, vaan rakentavat sitä.

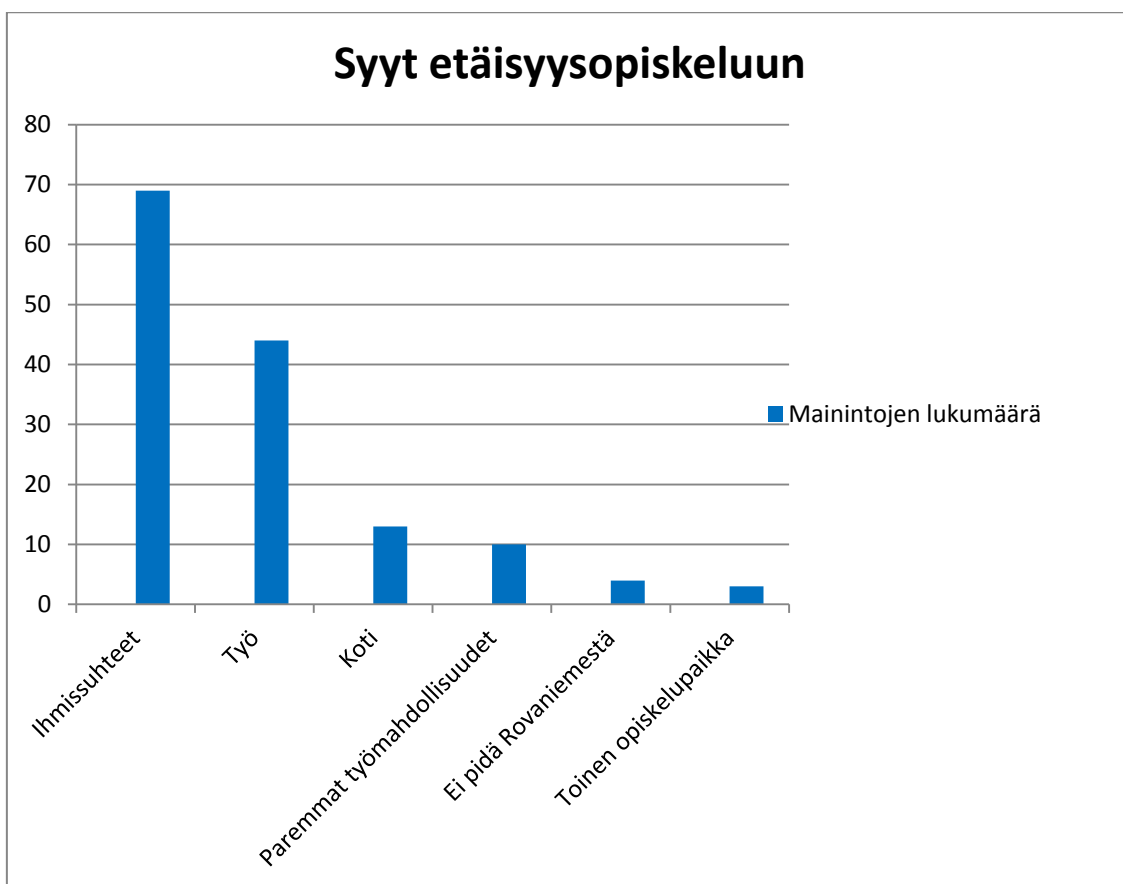
Jo pelkät opiskelijoiden näkemysten kuvaamiset todella suuresta aineistosta ovat vaatineet minulta aineiston loputonta käsittelyä. Varsinainen tutkijana tekemäni syvällinen analyysi on kuitenkin keskittynyt opiskelijoiden toiveiden tutkimiseen: mitä etäisyysopiskelijat toivovat yliopiston käytännöiltä, kun puhutaan etäisyysopiskelusta?

5.1 Syyt etäisyysopiskeluun

”Pari kuukautta asuin Rovaniemellä, muutoin pääkaupunkiseudulta käsin käynyt. Syynä asumiseen on ollut työt ja ystävät.” – Nainen 30 v. OTK & YTK

Vastajaat etäisyysopiskelivat ennen kaikkea sosiaalisista syistä. Yleisin syy etäisyysopiskeluun oli perheestä ja työpaikasta johtuva asuminen Rovaniemen ulkopuolella. Näistä ihmissuhteet olivat vielä työtäkin useammin mainittu syy

muualla asumiseen. Osalla opiskelijoista oli oma koti asuinpaikkakunnallaan, joka myös osaltaan jarrutti muuttamista. Jotkut mainitsivat omistusasunnostaan, mutta ennen kaikkea ymmärsin juuri henkisen kodin olevan vastaajien asuinpaikkakunnalla, mikä aiheutti sen, että Rovaniemelle ei haluttu muuttaa. Jotkut mainitsivat ensisijaisena syynä myös paremmat (kesä)työmahdollisuudet toisella paikkakunnalla. Lisäksi muutamilla vastaajista etäisyysopiskelun syynä oli toinen opiskelupaikka muualla tai se, että he eivät pidä Rovaniemestä kaupunkina. Monella oli selkeä halu asua kotiseudullaan, ja kun etäisyysopiskelu koettiin mahdollisena, näin myös tehtiin. Alla olevassa kuviossa (kuvio 3) näkyvät opiskelijoiden syyt Rovaniemen ulkopuolella asumiseen. Lukumäärät kuvaavat ilmaisujen esiintyvyyttä aineistossani. Monet vastaajista kertoivat parikin syytä muualla asumiseen (esimerkiksi perhe ja työ), joten taulukon lukumäärät eivät näin ollen ole yhteneviä vastaajien lukumäärän kanssa. Pari vastaajaa ei ottanut selkeästi kantaa muualla asumisensa syihin.

KUVIO 3 Lapin yliopiston opiskelijoiden syyt Rovaniemen ulkopuolella asumiseen

Kuten kuvion 3 lukumääristä ilmenee, ihmissuhteet olivat siis yleisin syy Rovaniemen ulkopuolella asumiseen. Ihmissuhteilla tarkoitettiin useimmiten lapsia, puolisoa, sukulaisten ”tukiverkkoa” ja ystäviä. Lasten kanssa eivät monet halunneet muuttaa Rovaniemelle, sillä tutut kuviot ja ”tukiverkoston” apu olivat korvaamattomia kotipaikkakunnalla. Perhe-elämä oli vakiintunut monella kotipaikkakunnalle, joten Rovaniemelle muuttaminen olisi merkinnyt hyvin suurta elämänmuutosta. Läheisten apu lastenhoidossa ja lasten tuttujen kuvioiden säilyminen kotipaikkakunnalla olivat tärkeitä asioita monelle. Asumiseen Rovaniemen ulkopuolella vaikutti joillain myös puolison työpaikka, joka sijaitsi asuinpaikkakunnalla. Tällainen puolison työpaikasta johtuva asuminen kuuluu kuviossa ihmissuhteiden ryhmään. Näin siksi, että opiskelija tahtoo asua siellä missä puolisosikin, vaikka opiskelijan oma työ ei estä muuttamista Rovaniemelle. Syynä on siis ihmissuhde, halu asua puolison kanssa yhdessä.

Läheisten seurasta ei niin vain haluttu luopua. Ihmissuhteiden, kodin ja kotipaikkakunnan tärkeys kävi ilmi hyvin monesta vastauksesta:

”Muutimme perheeni kanssa (vaimo ja tuolloin 9kk ikäinen tytär) Rovaniemelle (kotipaikkakunnalta) maisteriopintojeni vuoksi. Pysin mahdollisimman nopeasti suorittamaan opinnot sille tasolle, että pääsisimme paluumuuttamaan (kotipaikkakunnalle), jossa siis omistusasuntomme oli sillä välin vuokralla. Käytännössä paluumuutto (kotipaikkakunnalle) tapahtui, kun opinnoistani oli enää vain joitain kursseja sekä pro gradu suorittamatta.” (41) – mies, 30 v. TTK

”Oulussa minulla on perhe ja työpaikka, opiskelen työn ohella. En ole tästä syystä halukas muuttamaan opiskelupaikkakunnalle.” – nainen, 45v. YTK

”- - muutimme yhdessä (kotipaikkakunnalle), koska hän (avopuoliso) sai sieltä vakituisen työpaikan. Siitä syystä olenkin asunut

(kotipaikkakunnalla) tähän asti, koska en tietenkään halunnut asua erillään puolisoistani.” – Nainen, 26 v. OTK

Läheisten lähellä tahdottiin siis olla. Opiskelijat eivät tingi hyvinvoinnistaan edes väliaikaisen opiskeluvaiheen takia. Opintoja ei pidetty elämän tärkeimpänä asiana edes opiskeluvaiheessa, vaan lähimmäiset, työ ja oma hyvinvointi laitettiin oikeutetustikin etusijalle. Moni vastaajista koki hyvinvointinsa olevan riippuvainen siitä, että saa asua läheistensä luona jatkuvasti. Ihmissuhteiden jälkeen työ oli seuraavaksi mainituin syy Rovaniemen ulkopuolella asumiseen. Moni työskenteli asuinpaikkakunnallaan, jonka vuoksi Rovaniemelle muuttaminen koettiin vastenmielisenä ja kannattamattomana. Ihmissuhteiden ja töiden lisäksi ”koti” oli usein syyksi mainittu asia.

”Asuin etelä-Ruotsissa ennen yliopiston aloittamista. Kun sain koulupaikan halusin jäädä Ruotsiin asumaan, ja tämä oli hyvä paikka muuttaa, sillä koulumatkaa on ”vain” 100km. Olen nyt yksi ja puoli vuotta kulkenut tätä matkaa.” – nainen, 22 v. YTK

”Minulla oli Kemissä omistusasunto. Olen kuitenkin jo iäkäs ja ajattelin, että en ala myymään asuntoani Kemistä.” – nainen, 64 v. YTK

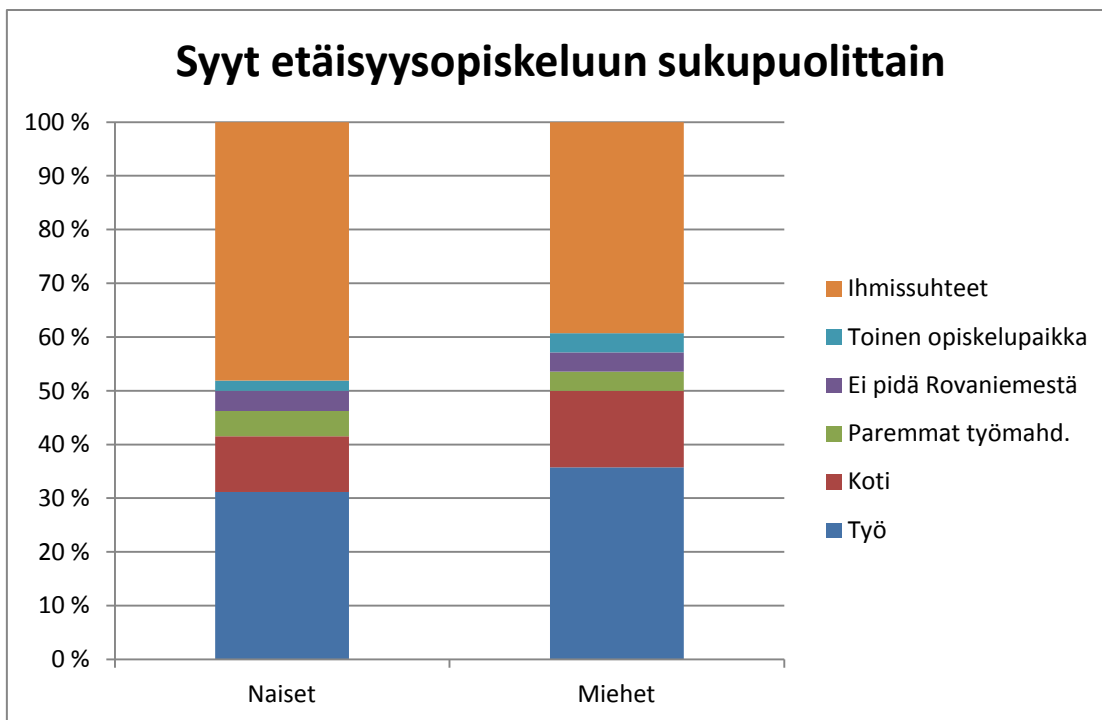
Yllä olevista otteista käy selkeästi ilmi mitä ”kodilla” kuvioissani tarkoitetaan. Koti saattoi olla vastaajilla joko henkinen tai fyysinen (tai molempia). Joku koki, että tahtoo jäädä Ruotsiin asumaan. Tunne kodista Ruotsissa oli siis niin vahva, että Rovaniemelle ei tahdottu muuttaa. Toisaalta kuten jälkimmäinen ote kertoi, monella vastaajalla oli kotipaikkakunnallaan omistusasunto, jota ei opintojen takia tahdottu myydä. Monet sanoivat suoraan, etteivät pidä Rovaniemestä. Muutamalla taiteiden tiedekunnan opiskelijalla oli toinen opiskelupaikka kotipaikkakunnallaan (ks. Liite 2). Lisäksi jotkut mainitsivat muualla asumisensa syyksi paremmat (kesä)työmahdollisuudet:

”Työtilanne opintojen ohelle on muualla päin Suomea niin paljon parempi, että kun yhden kevään ”harjoitteli” etäopiskelua ja se osoittautui hyväksi itselleni, teen tutkinnon loppuun muualla asuen. Pääasiallinen

syyni on kuitenkin juuri oman alan työkokemuksen hankkiminen opintojen ohessa. Jos tämä mahdollisuus olisi Rovaniemellä, asuisin mieluummin siellä.” – Nainen, 24 v. OTK

Useimmiten juuri oikeustieteen ja taiteiden tiedekunnan opiskelijat mainitsivat helpomman töiden saannin Rovaniemen ulkopuolella syyksi asua kotipaikkakunnallaan (ks. Liite 2).

Etäisyysopiskelun syitä tarkastellessani taulukoin niitä paljon saadakseni syistä selkeän kuvan. Tein ristiintaulukointeja syistä muiden muassa sukupuolen ja tiedekunnan mukaan. En kuitenkaan kokenut näiden muuttujien tarkastelua mielekkääksi, sillä tiedekuntien vastaajamäärien välillä on aineistossa suuria määrällisiä eroja. Esimerkiksi kasvatustieteiden tiedekunnassa vastaajina oli naisten lisäksi vain yksi mies. Tällaiset erikoisuudet aineistossa herättävät epäselvyyttä muuttujien kuviointiin, joten kuvioiden perusteellinen tarkastelu varsinaisessa työssä ei ole mielestäni aiheellista. Kuvio on kuitenkin nähtävissä liitteissä (Liite 2). Joitain muita enemmän informatiivisia kuvioita on myös varsinaisen tekstin seassa. Liitteissä on myös työni kannalta tärkeää informaatiota antavia kuvioita, kuten syiden tarkastelua tiedekuntien mukaan (Liite 2). Seuraavalla sivulla olevassa kuviossa (Kuvio 4) näkyvät syyt Rovaniemen ulkopuolella asumiseen sukupuolittain.

KUVIO 4 Lapin yliopiston opiskelijoiden syyt Rovaniemen ulkopuolella asumiseen sukupuolittain

Kuviosta käy ilmi, että syyt eivät ole juurikaan riippuvaisia sukupuolesta. Sekä miehillä että naisilla tärkeimmät syyt ovat ihmissuhteet ja työ. Ihmissuhteet ovat aineistoni naisilla kuitenkin hiukan enemmän mainittu syy kuin miehillä. Miehillä taas työstä ja kodista tuli aineistossani mainintoja hieman prosentuaalisesti naisia enemmän.

5.2 Etäisyysopiskelun käytännöt opiskelijoiden kuvaamana

Aineiston perusteella syntyi seuraavat etäisyysopiskeluun liittyvät teemat, jotka ennako-oletusteni mukaisesti mukailevat sähköpostikyselyni (Liite 1) kysymyksiä. Opiskelijat kuvasivat etäisyysopiskelun luonnetta: mahdollisuutta asua Rovaniemen ulkopuolella ja siihen liittyviä haasteita, opintojärjestelyiden toimivuutta, luennoitsijoiden suhtautumista etäisyysopiskeluun, tiedonkulkua, etäisyysopiskelun vaikutusta opintojen etenemiseen sekä kokemuksia yhteisöllisyyden puutteesta. Seuraavaksi käsittelen näitä opiskelijoiden näkemyksiä.

5.2.1 Etäisyysopiskelu mahdollisuutena ja haasteena

”Fiilis mikä on jäänyt Lapin yliopistosta on se, että todella välitetään myös ihmisenä, ei vain tutkintojen suorittamisen merkityksessä.” – Mies, 25 v. TTK

”Toisella paikkakunnalla asuminen ei ole ollut ongelma. Luentoja minun alallani on aika vähän, joten suurimman osan pystyn tekemään kotoa käsin. Osan luennoista voi kuunnella myös Internetin kautta”- Nainen, 22 v. YTK

Etäisyysopiskelu Lapin yliopistossa on opiskelijoiden mukaan mahdollisuus yhdistää perhe, työssäkäynti ja läheisten kanssa samassa paikassa asuminen opiskeluun. Suurin osa vastaajista piti mahdollisuutta opiskella asuen kaukana Rovaniemestä loistavana asiana. Kuitenkin vain vähemmistö vastaajista piti etäisyysopiskelua helppona ja sujuvana. Vaikka etäisyysopiskelumahdollisuudesta oltiin iloisia, opiskelijat näkivät etäisyysopiskelun Lapin yliopistossa hyvin haastavana asiana, sekä myös huonosti opetuskäytännöissä huomioituna.

”Kaiken kaikkiaan opiskelu toiselta paikkakunnalta käsin on raskasta, etenkin talvella kun on huonot kelit.” – Nainen, 40 v. YTK

”Opiskeleminen on välillä ollut tosi haastavaa, kun on pitänyt järjestellä työasiat ja opiskelu.” – Nainen, 62 v. YTK

Näkemyksiä oli yhtä paljon kuin näkijöitäkin. Monilla työ ja perhe toivat etäisyyden lisäksi oman haasteensa opiskeluun. Lastenhoito ja vapaat töistä oli järjestettävä, jotta pääsi matkustamaan luennoille. Perheellisyyttä ei kuitenkaan nähty esteenä tai haittana opiskelulle. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otuksen raportin (2009) mukaan perheelliset opiskelijat pitävätkin opiskelua myönteisenä voimavarana elämässään, ja ovat hyvin tavoitteellisia opinnoissaan (Jauhiainen, Korkea-aoja, Lavikainen, Niemelä & Penttilä 2009, 18

– 26). Perhe voikin tuoda hyvää vastapainoa opiskeluun. Vanhempi saa hetken omaa aikaa matkustaessaan Rovaniemelle opiskelemaan. Toisaalta perheellisillä opiskelijoilla on todettu olevan haasteita yhdistää perhe ja opiskelu, sekä tulla taloudellisesti toimeen opiskeluaikana (Korhonen 1998). Perheellisten opiskelijoiden opiskelu itsessään voi olla hyvin haastavaa, mutta haasteellisen lisän siihen tuo vielä pitkä etäisyys yliopistosta. Perheellisillä ja työssäkäyvillä etäisyysopiskelijoilla haasteita opiskelujärjestelyissä on näin ollen monin verroin enemmän verrattuna perheettömään, yliopiston lähellä asuvaan opiskelijaan.

Yleisesti ottaen etäisyysopiskelun mainittiin olevan sujuvaa, helppoa, ”tarpeeksi toimivaa”, raskasta, kallista ja yksinäistä sekä hyvin erilaista verrattuna Rovaniemellä asuvan opiskelijan opiskeluun. Moni mainitsi kalliina ja raskaana jatkuvan matkustamisen. Myös ”väliaikaisen kämpän” hankkiminen Rovaniemeltä oli välillä monille pakollista sujuvan kurssilla käymisen takia. Tämä kahdesta asunnosta maksaminen myös lisää etäisyysopiskelijoiden kustannuksia. Haastavia asioita etäisyysopiskelussa olivat myös kirjojen löytymisen vaikeus, YTHS:n ja Ylioppilaskunnan tarjoamien palveluiden saavuttamattomuus, yksinäisyys, lukemien muualla kuin tutussa yliopistossa ja kirjastossa sekä keskustelukumppaneiden puute. Eräs sanoi etäisyysopiskelun olevan ”tarpeeksi sujuvaa”, mutta jatkoi, että helpointa olisi asua Rovaniemellä.

Merkittävin haaste etäisyysopiskelussa oli opintojen sujuva suorittaminen ja luennoilla käynti, josta muodostui ongelma etäisyyden takia. Pitkän matkan päästä ei ole mahdollista matkustaa jokaiselle luennolle, joten haasteena nähtiin nimenomaan opintojärjestelyt ja yhteisöllisyyden puute, joka aiheutuu yliopiston sijaitessa kaukana asuinpaikasta. Yliopisto-opiskeluun yleisesti liitetty akateeminen vapaus voikin toisaalta muuttua itsensä irvikuvaksi. Aiemmissa tutkimuksissa akateeminen vapaus onkin opiskelijoiden keskuudessa nähty hyvin ristiriitaisena asiana: toisaalta se auttaa esimerkiksi yhdistämään opiskelun ja työn, mutta toisaalta sen on koettu olevan hyvin vaativaa ja itseohjautuvaa. Aholan ja Olinin (2000, 124 - 129) mukaan opiskelijat kaipaavat akateemista vapautta, mutta toisaalta haluavat myös selkeitä raameja opiskeluunsa. Akateeminen vapaus määritellään opiskelijoiden keskuudessa

hyvin eri tavoin riippuen pääaineesta ja henkilöstä. (Ahola & Olin 2000, 124 – 129.)

Erään opiskelijan mukaan raastavinta etäisyysopiskelussa on jatkuva huono omatunto: huono omatunto silloin kun joutuu olemaan poissa perheensä luota, ja huono omatunto silloin kun joutuu jäämään pois luennoilta tai tentistä. Etäisyysopiskelun haastavuus ei siis näy vain opiskelun käytännönjärjestelyissä, vaan opiskeluun tuntuu kuuluvan paljon myös henkistä haasteellisuutta: yksinäisyyttä, ikävää, huonoa omaatuntoa, matkustusväsymystä ja tavallista isompaa vastuuta omasta opiskelustaan.

5.2.2 Opintojärjestelyt

Osa etäisyysopiskelijoista piti mahdollisuutta opiskella asuen Rovaniemen ulkopuolella hienona asiana, mutta toisaalta myös hyvin itsestään selvänä asiana. Niinpä opintojärjestelyiltä odotettiin paljon joustoa opiskelijan elämäntilanteen mukaan. Opintojärjestelyt nähtiinkin kaikkein haasteellisimpana asiana etäisyysopiskelussa.

Opiskelemisen käytännön järjestelyistä oli monenlaisia näkemyksiä. Suurin osa opiskelijoista koki, että opintojärjestelyt ovat toimimattomat kaukana asuvan ja erityisesti aikuisopiskelijan kannalta. He toivoivat tentti- ja luentokäytäntöjen muuttamista joustavimmiksi. Kuitenkin oli myös opiskelijoita, jotka näkivät opintojärjestelyiden toimivan todella hyvin:

”Hommat on mennyt helposti: olen kysynyt suoritusmahdollisuudesta, saanut tehtävät/kirjalistan ja tämän jälkeen sopinut tentin Jyväskylän yliopiston yleiselle tenttipäivälle, ja tentaattori on laittanut kysymyksen JYO:n opintosihteerille.” – Mies, 25 TTK

”Lapin yliopisto on mielestäni huomionut hyvin ulkopaikkakunnilla asuvat opiskelijansa. Kursseissa joustetaan ja niille on vaihtoehtoisia suoritustapoja” – Nainen 26 v. YTK

Jotkut opiskelijat olivat siis todella tyytyväisiä opiskelun järjestymiseen toiselta paikkakunnalta käsin. Tyytyväisyyteen vaikutti se, olivatko opinnot alku- vai loppuvaiheessa. Loppuopintojaan Rovaniemen ulkopuolelta suorittavat olivat yleensä melko tyytyväisiä opintojärjestelyihin, jotka koostuivat lähinnä kirjallisista töistä ja tenteistä. Kokemukseen tilanteesta vaikuttavat aina ihmisen odotukset, joten näkemyksiä opintojärjestelyiden toimivuudesta oli laidasta laitaan.

”Kaiken kaikkiaan olen ollut positiivisesti yllättynyt siitä, miten hyvin opintoja järjestetään ja miten hyvin opintoja voi suorittaa, vaikka asuukin toisella paikkakunnalla. Toki se vaatii itseltä ja perheeltä enemmän, ja tuntuu että opiskelu olisi todella paljon helpompaa jos asuisi samalla paikkakunnalla koulupaikan kanssa.” – Nainen, 28 v. YTK

”Opintojärjestelyt ovat siis täysin mahdolliset, joskaan niitä ei ole tehty yhtään sen helpommiksi etäopiskelijoille. Esimerkiksi jokaisen etäopiskelijan on matkustettava n. kerran kuukaudessa Rovaniemelle tenttimään. Näin on tehtävä vaikka kyseinen opettaja vetäisi saman opintokokonaisuuden jossain toisessa yliopistossa ja jopa samoilla tenttivaatimuksilla, usein jopa samana päivänä. Silti, on matkustettava Rovaniemelle kirjoittamaan tenttivastaus.” –nainen, 24 v. OTK

Osa opiskelijoista koki opintojärjestelyt hyvin toimivina etäisyysopiskelijan kannalta. Erityisesti oikeustieteen opiskelijat pitivät etäisyysopiskeluun suhteellisen sujuvana, sillä opiskelu koostuu monella, erityisesti loppuvaiheen opiskelijalla ainoastaan tenttien tekemisestä.

Muissa tiedekunnissa osa opiskelijoista katsoi opintojärjestelyjen vaativan paljon omaa järjestelyä, kun yliopisto on kaukana opiskelijan vakituisesta asuinpaikasta. Kurssien ollessa suoritusvaateiltaan hyvin monimuotoisia, opiskelijan oma aktiivisuus opintojen järjestelemisessä ja suorittamisessa korostuu. Tiedekuntien välillä sekä tiedekuntien sisällä oli hyvin vaihtelevia kurssivaatimuskäytäntöjä, joten myös opiskelijoiden käsitykset opintojärjestelyjen joustavuudesta olivat hyvin erilaisia.

”Osallistuminen luennoille on hankalaa, ensinnäkin pitkän matkan vuoksi (joka on tietysti ihan oma vikani), mutta lisäksi sen vuoksi, että vaikka luentoja kurssissa olisikin vain esim. 16h, niin ne on ripoteltu niin, että ei ole mitään järkeä tai mahdollisuutta osallistua luennoille: esim. ti 4h ja to 4h, jolloin matkakustannuksia tulee paljon ja kulkuyhteydet Rovaniemelle on huonot. Miksi luennot eivät voisi olla koko päivän mittaisia 8h ja kahtena päivänä peräkkäin, jolloin tuo mainitsemani esimerkki 16h luentoja tulisi täyteen parissa päivässä” –Nainen, 22 v. KTK

”Ymmärrän toki sen, että yliopisto ei ole mikään ”kirjekurssi”koulu ja opettajille tulee siitä ylimääräistä työtä, mutta vähän kai voisi joskus joustaa, jos luennotkin on noin järjettömästi sijoitettu.” – Nainen, 33 v. KTK

Opiskelijat moittivat opintojärjestelyjä. Erityisesti luentojen ja tenttien aikatauluja moitittiin paljon, sillä ne eivät usein ole suotuisat kaukaa kulkevalle. Osa opiskelijoista toivoi pitempiä luentojaksoja vain parina päivänä, jotta osallistuminen luennoille olisi mahdollista. Lisäksi kursseille toivottiin enemmän vaihtoehtoisia suoritustapoja, joista tiedotettaisiin hyvissä ajoin ennen kurssia – ei vasta opiskelijan niitä anoessa.

”Opintojärjestelyt olen kokenut varsin joustaviksi. Jollen ole päässyt osallistumaan erimerkiksi osaan luentosarjasta, olen saanut korvata poissaolot useimmiten kirjoittamalla käsiteltyyn teemaan liittyvän esseen” –nainen, 39 v. KTK

Kurssien suorituksissa opiskelijoilla on ollut apunaan monenlaisia keinoja. Moni oli saanut suorittaa kursseja esseitä kirjoittamalla ja tenttimällä. Lisäksi monet kävivät opintoihinsa kuuluvia kursseja avointen yliopistojen ja kesäyliopistojen kautta omalla paikkakunnallaan. Jotkut kehuivat myös Lapin kesäyliopiston järjestämiä kielten kursseja Rovaniemellä, sillä niiden aikataulut (viikon kestävä intensiivikurssi) sopivat etäisyysopiskelijalle.

Kuten sanottua, opintojärjestelyiden toimivuus ja eri mahdollisuudet vaihtelivat hyvin paljon tiedekuntien ja eri pääaineiden välillä. Esimerkiksi Oulussa asuvat sosiaalityön pääaineopiskelijat olivat tyytyväisiä opintojärjestelyihinsä. Heidän on mahdollista seurata luentoja Oulussa verkkoympäristö Optiman kautta, sekä tehdä tenttejä Oulussa. Joitain kursseja oli mahdollista tehdä Oulun avoimen yliopiston ja Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston kautta. Jopa graduryhmä on perustettu Ouluun sosiaalityön opiskelijoille. Eri tiedekunnissa Rovaniemen ulkopuolella asuvat opiskelijat huomioidaan eri tavoin, sillä toisissa etäisyysopiskelun tarve on yleisempää ja näkyvämpää kuin toisissa. Pääaineiden välillä tuntuu olevan paljon eroja siinä, kuinka opintoja järjestetään ja kuinka tunnettu ilmiö etäisyysopiskelu on. Tiedekuntien ja pääaineiden välillä ei ollutkaan yhtenäisiä käytäntöjä kurssien suorittamisesta etäisesti.

Vastaajien joukossa oli myös etäisyysopiskelijoita, jotka eivät odottaneet yliopiston tulevan täydellisesti vastaan etäisyysopiskelijaa opintojärjestelyissä. He ajattelivat, että asuminen Rovaniemen ulkopuolella on opiskelijan oma valinta, ja täydellistä etäopiskelumahdollisuutta ei näin voi olla. Heidän ajatuksenaan oli, että opinnot ovat sellaisia kuin ovat, asuipa opiskelija kuinka kaukana yliopistosta tahansa:

”Tietenkin muutamiin tentteihin matkustaminen tuntuu kalliilta, mutta valinta on ollut minun. En voi olettaa, että kaikki kurssit voisi suorittaa täysin etänä.” – Nainen, 27 v. KTK

”En ole pyytänyt mitään erityiskohtelua esim. etäopintoja tämän takia, suorittanut kurssit kuten muutkin, olipa ne paikan päällä tai etänä.” – Nainen, 32 v. KTK

Toisaalta vaikka täyttä mahdollisuutta etäopintoihin ei pidetty mahdollisena, toivottiin opintojärjestelyihin joustoa ja uuden tekniikan hyödyntämistä. Opiskelijoiden odotukset etäisyysopiskelua kohtaan vaihtelivat siis suuresti oman tilanteen mukaan. Ne, joilla tutkintoon tarvittiin muualla asuessa vain pari kurssia, eivät ilmaisseet kummoisia vaatimuksia yliopistoa kohtaan. He kokivat, että loput kurssit on helppoa suorittaa asuen Rovaniemen ulkopuolella.

Opintojärjestelyt nähtiin tällöin toimivina. Haasteita kaukana asumisesta silti löydettiin.

Ne opiskelijat, jotka olivat asuneet muualla kauemman aikaa opintojensa ajan, löysivät opintojärjestelyistä paljonkin kehitettävää. Mainintoja tuli ”huonoista ja haasteellisista” opintojärjestelyistä. Omaa aktiivisuutta opintojen järjestelyssä ja tiedonhankkimisessa kurssisuorituksista kuitenkin korostettiin.

Kokemus opintojen sujuvuudesta olikin hyvin yksilökohtainen. Vastauksissa näkyi silti kahtiajako sen suhteen, tulisiko yliopiston mahdollistaa opiskelijan opiskelu toiselta paikkakunnalta käsin. Toiset etäisyysopiskelijoista edustivat niin sanottua perinteistä yliopistokulttuuria, jossa opiskelijan rooli nähdään vastuullisena ja sääntöihin taipuvana. Näiden perinteisen yliopistokulttuurin edustajien mukaan yliopiston käytännöiltä ei voi vaatia joustoa, sillä kaukana asuminen on opiskelijan oma valinta. Toiset etäisyysopiskelijat taas edustivat niin sanottua uutta yliopistokulttuuria, jossa yliopisto on kuin palveluiden tarjoaja, jonka tulee mahdollistaa sujuva opiskelu ”asiakkailleen”. Koska yliopiston on nykyisin kamppailtava sekä rahoituksesta että opiskelijoista (Ylijoki & Hakala 2006, 20), on opiskelijoiden mahdollista olla vaativia. Osa opiskelijoista käytti tätä mahdollisuutta hyväkseen, jotta opiskelu sujuu toisella paikkakunnalla asuen.

Liittyen opiskelujärjestelyihin, aineistoa lukiessani oli mielenkiintoista huomata, että tenttimiskokemukset olivat oikeustieteiden tiedekunnassa ristiriitaisia keskenään. Jotkut olivat saaneet tehdä tenttejä eri kaupungissa, mutta toisilta oli vaadittu tärkeä syy tähän mahdollisuuteen tenttiä Rovaniemen ulkopuolella. Erot saattavat johtua esimerkiksi pääaineesta tai tentin luonteesta.

”Sain luvan suorittaa viimeisen tentin (graduun liittyvä tentti, jossa henkilökohtaiset kysymykset) Helsingissä - -” – Nainen, 26 v. OTK

”minulla olisi ollut mahdollisuus järjestää itselleni asianmukainen tenttimispaikka Kouvolaan omalle työpaikalleni tenttivalvojineen, mutta tiedekunta ei hyväksynyt syyksi vain pitkää välimatkaa - - Työssäkäynnin

aikanani en siten voinut suorittaa opintojani yhtä aikaa, kun työstänikään en voinut olla poissa niin pitkää aikaa. Tiedekunta vetosi opiskelijoiden yhdenvertaiseen kohteluun.” – Nainen, 26 v. OTK

Oikeustieteiden tiedekunnan opinto-oppaassa mainitaan olevan mahdollista tehdä tentti muualla kuin Rovaniemellä ”erityisellä perusteella, esim. terveydellisistä syistä”. Oppaassa kerrotaan, että ”oppiaineiden sisälle tulee luoda yhdenmukainen käytäntö lupien myöntämisessä.” (Oikeustieteiden tiedekunnan opinto-opas 2013-2014, 28.) Opiskelijoiden mukaan yhdenmukaisia kurssisuorituskäytäntöjä pitäisi olla, ja ne pitäisi esittää avoimesti ja selkeästi. Yhtenevät ohjeet kurssikäytäntöjen suhteen tulisi olla olemassa. Erityisesti pääaineiden sisällä käytäntöjen tulisi olla yhteneviä. Myös tiedekunnittain tarvittaisiin yhteneviä ohjeita etäisyysopiskelukäytäntöihin.

Tenttimiskäytäntöihin toivottiin joustavuutta, ja tenttien ja luentojen aikataulujen toivottiin muuttuvan nykyistä sopivimmiksi etäisyysopiskelijoille. Toisaalta opiskelijat ymmärsivät, ettei jokaisen opiskelijan tarpeita ja toiveita voi koskaan täyttää tekemättä hallaa taas jollekin toiselle. Tenttiakvaarion parempaa hyödyntämistä kuitenkin toivottiin. Myös Internetin kautta välitettävät luennot ja itsenäiset kotona tehtävät työt olivat toiveena. Perinteisen ja uuden yliopistokulttuurin kahtiajako näkyi opiskelijoiden vaatimuksissa käytäntöjen suhteen. Mielipiteitä oli yhtä paljon kuin vastaajiakin. Osa vastaajista ei ollut selkeästi kummankaan ääripään edustajia: he ymmärsivät yliopiston perinteisiä käytäntöjä, mutta toivoivat myös helpotusta opiskeluun uusien mahdollisuuksien mukaan.

5.2.3 Luennoitsijoiden suhtautuminen

Suurin osa vastaajista otti yksiselitteisesti kantaa siihen, kokevatko he luennoitsijoiden suhtautuvan etäisyysopiskeluun positiivisesti vai negatiivisesti. Muiden vastauksista löytyi ilmaisuja sekä luennoitsijoiden ymmärtävästä että kriittisestä suhtautumisesta etäisyysopiskeluun. Jotkut eivät vastauksissaan

puhuneet lainkaan aiheesta. Alla on esitetty pelkistetysti opiskelijoiden kokemuksia siitä, kuinka luennoitsijat suhtautuvat etäisyysopiskeluun:

Hyvin	44
Suhtautuminen riippuu luennoitsijasta	15
Huonosti	9

Aineiston perusteella luennoitsijoiden suhtautumista etäisyysopiskeluun pidettiin suuremmilta osin positiivisena ja ymmärtäväisenä.

”Opettajien suhtautuminen on ollut mielestäni erittäin positiivista” – Nainen, 52 v. YTK

”Opettajien suhtautuminen on ollut kaiken aikaa asiallista, hyvää ja kannustavaa. Varsinkin yksilökohtaiset neuvonnat ja ”Face to face”-tapaamiset ovat olleet parhaita ja hyvin voimaannuttavia.” – Nainen, 61 v. YTK

Opiskelijoiden mukaan luennoitsijat ovat rohkaisevia, kannustavia ja joustavia. Suhtautumisen etäisyysopiskeluun koettiin kuitenkin myös olevan luennoitsijakohtaista. Monilla oli kokemusta sekä etäisyysopiskelua ymmärtävistä että siihen kriittisesti suhtautuvista luennoitsijoista.

”Opettajat suhtautuvat pääsääntöisesti hyvin, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Aikuisopiskelijoiden määrä on kuitenkin ilmeisesti kasvamassa, niin asenteet muuttuvat myös.” – Nainen, 44 v. YTK

”Osalle opettajista se, että asut toisella paikkakunnalla ja varsinkin työssä käynti on kuin punainen vaate. Toki myös omasta tiedekunnasta löytyy niitä ymmärtäviäisiä opettajia, toisaalta opiskelijoita on paljon joten ymmärrän ettei aina voi olla erityisjärjestelyjä. Mutta taas toisaalta meitä toispaikkakuntalaisia ja työssäkäyviä on aika paljon joten tarjontaakin voisi olla sen mukaan. Menetelmätieteiden puolella on tullut vastaan puolestaan toinen ääripää, eli opettajat ovat tehneet erityisjärjestelyjä

meille pitkän matkalaisille. Eikä niitä järjestelyjä ole tarvinnut edes pyytää vaan kun ovat kuulleet tilanteesta niin ovat itse ehdottaneet.” – Nainen, 40 v. YTK

Pääosin vastaajat kokivat luennoitsijoiden suhtautuvan positiivisesti etäisyysopiskeluun. Jotkut vastaajat kertoivat luennoitsijoiden haluavan opiskelijoiden etenevän opinnoissaan ja tämän takia antavan periksi erikoisjärjestelyille. Vastaajat myös kertoivat etäisyysopiskelun olevan jo niin tavallista, että luennoitsijat ovat tottuneet siihen. Monen mukaan luennoitsijoiden suhtautuminen on hyvää siksi, että etäisyysopiskelijana vastaajat eivät ole vaatineet minkäänlaisia erityisjärjestelyjä. He ovat siis suorittaneet kurssit kuten yliopiston lähellä asuvat opiskelukaverinsa.

”Vaikka asunkin tällä hetkellä toisella paikkakunnalla, en ole kokenut opettajien suhtautumisen itseeni olevan mitenkään kielteistä. Kenties se johtuu myös siitä, etten ole koskaan anonut minkäänlaisia erivapauksia, vaikken asukaan Rovaniemellä. – Nainen, 30 v. YTK

”En ole pyytänyt mitään erityiskohtelua esim. etäopintoja tämän takia, suorittanut kurssit kuten muutkin, olipa ne paikan päällä tai etänä.” – Nainen, 32 v. KTK

Mielipiteet ja tyytyväisyys ovat aina riippuvaisia ihmisen odotuksista. Vastaajien mielipiteissä olikin eroja sen suhteen, millaisia vaatimuksia luennoitsijoiden toiminnalle asetettiin: Monen mukaan opiskelijalla ei ole oikeutta vaatia erityisjärjestelyjä sen perusteella, että hän asuu kaukana. Toisaalta taas moni oli sitä mieltä, että erityisjärjestelyjä tulisi tehdä.

”Opettajilla ei ole ollut ymmärrystä työssä oleville, vaan kaikessa tyhjänpäiväisessä ryhmähopsin ym. tekemisessä on pitänyt olla paikalla. On tuntenut olevansa pieni lapsi.” – Nainen, 52 v. KTK & YTK

”Jotkut opettajat tuovat esille sitä, että opiskeluun kuuluu myös verkottuminen ja keskustelut muiden opiskelijoiden kanssa. Lisäksi

vaikuttaa siltä, että nimenomaan opettajat haluavat opiskelijat istumaan luentosaleihin, ei verkkoyhteyden päähän. Ymmärrän kyllä nämäkin puolet, mutta mielestäni verkko-opintojen mahdollisuutta tulisi ainakin jossain määrin lisätä. Etenkin sosiaalityön opiskelijoina on paljon meitä aikuisia, jotka - sen lisäksi että asumme kaukana - olemme myös työelämässä mukana.” – Nainen, 45 v. YTK

Yllä olevissa tekstissä kirjoittajat toivoivat erityisjärjestelyjä nimenomaan työssäkäyville opiskelijoille, joiden matkustamista erityisesti työ rajoittaa. Kyse ei siis monella ole vain välimatkasta, vaan erilaisista muun elämän velvoitteista. Erilaiset mielipiteet pohjautuvatkin varmasti erilaisiin elämäntilanteisiin, odotuksiin ja vaatimuksiin. Jos odottaa luennoitsijoilta erikoisjärjestelyjä asuinpaikan perusteella, varmasti pettyy, jos niitä ei saa. Myös tiedekuntien ja pääaineiden välillä on eroja siinä, kuinka paljon läsnäoloa oppimiseen vaaditaan. Tämä osaltaan vaikuttaa mielipide-eroihin. Muutamit vastaajista eivät olleet tyytyväisiä luennoitsijoiden järjestelyihin:

”Sanoisinkin siis että opettajien suhtautuminen on yleisesti ottaen todella epäavuliasta. Vaikka opiskelija järjestäisi itse toisen kaupungin yliopiston kanssa sopimuksen tentin valvonnasta ja maksaisi tenttimaksun, eivät opettajat suostu tentin tekemiseen samana päivänä, samaan kellonaikaan toisaalla.” – Nainen, 24 v. OTK

Joka tapauksessa eniten luennoitsijoita kiiteltiin avuliaisuudesta ja positiivisesta suhtautumisesta etäisyysopiskeluun. Muutamit vastaajat kokivat vaivaannuttavana vaihtoehtoisten suoritusten pyytämisen luennoitsijoilta.

”Opettajat suhtautuvat mielestäni hyvin, kunhan ei aiheuta liikaa ongelmia, vaan tekee mahdollisimman itsenäisesti” – Nainen, 23 v. TTK

Eräs kirjoitti, että asiat sujuvat, kun ei kysele liikaa ja näin aiheuta harmia ja saa kieltävää vastausta vaihtoehtoiseen suoritustapaan. Jotkut todella kokivat, että etäisyysopiskelijan on parempi olla itsenäinen ja tietyllä tapaa ”näkyvätön” vaatimustensa kanssa, jotta luennoitsijoiden suhtautuminen on hyvää heitä

kohtaan. Osasto opiskelijoita tuntui häpeälliseltä pyytää vaihtoehtoisia suoritustapoja, mutta silti uusien suoritustapojen pyytäminen oli välttämätöntä opintojen etenemisen kannalta. Moni koki anelevansa ja kerjäävänsä kysellessään poikkeusjärjestelyjä opintoihinsa.

”Olen koittanut järjestää opintoja sähköpostin kautta, kyselemällä onko mahdollista suorittaa etänä, esim. esseenä. Monesti vastauksia viesteihin on saanut odottaa kauan, tai he eivät ole vastanneet ollenkaan ennen kuin on kyselty uudestaan asiasta ja maininnut, että kukaan ei vastaa ja opinnot eivät näin edisty. Yhdelle opettajalle tällainen suorittaminen olisi kerran sopinut, mutta hänen vaatimuksensa kurssin suorittamiseen olivat niin hurjat, että jätin tekemättä.” – Nainen, 32 v, YTK

Aneleminen tuntui nolottavan opiskelijoita. Vaihtoehtoisten kurssien suoritustapojen laajuus tuntui monesta kuin rangaistukselta kaukana asumisesta. Vastauksista olikin pääsääntöisesti luettavissa se, että luennoitsijoiden velvollisuus ei ole muuttaa toimintatapojaan vaikka opiskelija asuisi muualla. Toisaalta jotkut opiskelijat kokivat omituiseksi sen, että vaihtoehtoisia suoritustapoja ei voida antaa. Monet ajattelivat, että vaihtoehtoiset suoritustavat ovat osoitus luennoitsijoiden avuliaisuudesta, josta tulisi olla kiitollinen ja joka auttaa opintojen suorittamisessa.

”Suurin osa (luennoitsijoista) kuitenkin on hyväksynyt sen, että porukka asuu eri paikkakunnilla ja opiskelu on sen mukaista.” – Nainen, 64 v. YTK

Jotkut pitivät etäisyysopiskeluilmiötä luennoitsijoiden keskuudessa jo tunnettuna, ja kokivat asenteiden etäisyysopiskelijoihin parantuneen. Osa jopa epäili, että yliopiston kustannus- ja tutkintopyrkimykset saavat luennoitsijat helpottamaan etäisyysopiskelua, jotta opiskelijat vain etenevät opinnoissaan ja valmistuvat. Etäisyysopiskelijat ymmärsivät luennoitsijoiden vaikean roolin. Koska yhtenäisiä käytäntöjä koko yliopistoa koskien ei ole, ovat luennoitsijat toisaalta hyvin haastavassa tilanteessa suoritusmuotoja miettiessään.

Opiskelijoiden mielipiteissä luennoitsijoiden suhtautumisesta näkyi jälleen erilaiset käsitykset opiskelusta. Toiset näkivät yliopisto-opetuksen perinteisenä vuorovaikutusta vaativana luento-opetuksena, kun taas toisten mielestä luennoitsijoiden tulisi ikään kuin ”palvella asiakkaitaan” ja mahdollistaa kurssien suorittaminen monella tapaa.

5.2.4 Tiedonkulku

Tiedon sanottiin kulkevan hyvin tai kohtalaisesti. Valtaosa etäisyysopiskelijoista oli tyytyväisiä tiedonkulkuun Lapin yliopistossa. Monet kokivat tiedon olevan saatavilla, vaikka asuinpaikkakunta onkin kaukana yliopistosta. Tiedonkulku tapahtuu pääosin sähköpostitse tai Internet-ympäristöjen kautta, asuipa opiskelija sitten missä päin Suomea tahansa, joten etäisyys ei tuo tiedonkulkuun merkittäviä ongelmia. Alla on esitetty pelkistetysti mitä mieltä etäisyysopiskelijat olivat tiedonkulusta. Kaikki opiskelijat eivät vastauksissaan ottaneet kantaa tiedonkulkuun.

Hyvää	37
Huonoa	10

”Tiedon kulku on mielestäni hyvää, opintosihiteeri on ollut yhteydessä ja päivittänyt omia opintojani. Olen siitä tosi kiitollinen ja mielestäni minua ei ole unohdettu. Spostilla voi olla yhteydessä muihin opiskelijoihin jotka esim. ovat osallistuneet luentosarjoihin ja saan tietoa kysymällä miten he toimivat em. luentojen suorittamisen suhteen. Vaikka he eivät ole tuttuja, olen heihin yhteydessä ja saan vastauksia. Tieto kulkee opiskelijoilta toisille hyvin. Opettajat vastaavat myös spostilla kiitettävästi.” – Nainen, 56 v. KTK

Tiedonkulun ei pääosin katsottu olevan riippuvaista asuinpaikasta ja etäisyydestä nykyisenä tietokoneiden aikana. Muutamia epäkohtia opiskelijat silti mainitsivat:

”Tiedonkulku on ollut kohtalaista ja edellyttää tietysti, että Weboodissa on ajantasaiset tiedot. Tiedekunnan ilmoitustaululla kuitenkin ilmoitellaan edelleen joitakin asioita paperi-ilmoituksella ja näistä toisella paikkakunnalla opiskeleva on autuaan tietämätön.” – Mies, 36 v. OTK

Erityisesti Oikeustieteen tiedekunnan opiskelijat harmittelivat vanhanaikaista ilmoitustaulua, jolla edelleen ilmoitetaan tenttitulokset ja opintoihin liittyviä tiedotuksia. Tällaista ilmoitustaulua ei moni Rovaniemen ulkopuolella asuva pääse lukemaan. Tiedonkulun Oikeustieteen tiedekunnassa sanottiin hidastuvan tämän vanhanaikaisen tiedotuksen takia. Tenttituloksista toivottiin ilmoitettavan sähköisesti perinteisen ilmoitustaulun sijaan. Oikeustieteenkin opiskelijat kuitenkin pitivät tiedonkulkua pääosin hyvänä. Nykyaikaisen sähköisen tiedonkulun koettiin palvelevan sekä opiskelijoita että luennoitsijoita.

”Toiselta paikkakunnalta luentoja varten Rovaniemelle tullessa on joskus käynyt niin, että luentosalin ovesa on ollut lappu luentojen perumisesta. Tämä on ollut kurjaa, kun Rovaniemelle oli tullut vain näiden luentojen takia.” – Nainen, 24 v. OTK

Jotkut olivat matkustaneet Rovaniemelle luennolle vain huomatakseen luentosalin ovesa lapun luennon peruuntumisesta, josta ei oltu ilmoitettu muulla tavoin. Tällaisen tiedotuksen ei koettu olevan etäisyysopiskelijaystävällistä. Osa vastaajista toivoikin etäisyysopiskelijoille (ja toki myös Rovaniemellä asuville opiskelijoille) parempaa tiedotusta aikataulumuutoksissa. Matkustaminen Rovaniemelle turhan takia söi monelta jo ennestään heikkoa matkustusmotivaatiota.

Eräs heikko kohta tiedonkulussa oli etäisyysopiskelijoiden mukaan myös ”huhupuheiden” ulkopuolelle jääminen, joten viralliseen tiedotukseen toivottiin tehostusta.

”tänä syksynä yhden kurssin pakolliset luennot oli mahdollista korvata kirjatentillä ja itse sain tiedon aivan sattumalta eli mitään päivityksiä esim. Weboodissa ei oltu tehty.” – Mies, 36 v. OTK

Kaukana asumisen koettiin siis siinä mielessä haittaavan tiedonsaantia, että opiskelija on riippuvainen virallisesta tiedotuksesta. Esimerkiksi opiskelukavereilta mahdollisesti käytävillä kuultavat tiedot eivät tavoita samalla lailla etäisyysopiskelijaa kuin yliopistolla useammin kulkevan opiskelijan. Tällainen ”käytävillä liikkuva hiljainen tieto” on merkittävässä roolissa yliopisto-opiskelussa. Valitettavasti kaukana asuva jää usein paitsi tästä tiedosta.

”Erittäin itsenäinen ja motivoitunut on pitänyt olla. Olen etsinyt paljon tietoa ja lähetellyt kymmeniä sähköpostiviestejä.” – Nainen, 22 v. KTK

Opiskelijat kokivat, että etäisyys tuo tiedonsaantiin kuitenkin sen verran haasteita, että opiskelijalta vaaditaan paljon omaa aktiivisuutta asioiden selvittämisessä. Etäisyys tuo kuitenkin tiedonsaantiin haasteita, vaikka suurin osa tiedosta kulkeekin sähköisesti. Eräs opiskelija oli jäänyt paitsi opintojen alkamiseen liittyvistä ohjeistuksista toisella paikkakunnalla olevan työn takia, ja koki jääneensä ilman tarvittavia tietoja. Jotkut opiskelijat myös moittivat luennoitsijoiden heikkoa vastaamisintoa sähköpostiviesteihin.

”Huomaan, että pääasiallinen kontaktin pidon muoto opettajiin on yhä perinteinen hihasta nykiminen, ja kun se ei ole mahdollista, kelkasta saa aivan rauhassa tippua. Olisi ehkä ollut aiheellista tajuta sopia tarkemmin, kuinka pidän yhteyttä ulkopaikkakunnalta.” – Nainen, 25 v. TTK

Jotkut kokivat, että luennoitsijoiden kiireet estävät heitä vastaamasta sähköposteihin, ja paras tapa tiedon saamiseksi olisi olla yliopistolla ”nykimässä hihasta” luennoitsijoita. Erityisesti Taiteiden tiedekunnan opiskelijat näkivät luennoitsijoiden heikon tavoittamisen ongelmana. Taiteiden tiedekunta sai kuitenkin kehuja Internetin Optima-ympäristön hyödyntämisestä. Optiman kautta pari opiskelijaa kertoi pystyvänsä seuraamaan luentoja sähköisesti. Myös Optiman tietojen ajantasaisuutta kiiteltiin.

Kaikkien tiedekuntien tiedonkulun koettiin siis olevan pääsääntöisesti hyvää sähköpostin ja Optima-ympäristön kautta. WebOodiin toivottiin reaaliaikaista

tietoa kursseista ja aikatauluista. Yleensä tiedot kurssien vaihtoehtoisista suoritustavoista saa vain luennoitsijalta tai opiskelukavereilta. Jotkut pitivät epärealistisena sitä, että opiskelija joutuu olemaan riippuvainen ”hiljaisesta tiedosta”, eikä esimerkiksi kurssien vaihtoehtoisia suoritustapoja julkaista WebOodissa automaattisesti ennen kurssia.

5.2.5 Tunne yhteisöön kuulumisesta

Yliopisto-opintoihin kuuluu merkittävänä osana yhteisöllisyys, jota tarvitaan niin oppimiseen kuin uuden tiedon muodostamiseen. Korkein oppi asioista saadaan vapaalla kommunikaatiolla yliopiston eri toimijoiden kesken. Keskustelut ja vuorovaikutus luennoitsijoiden ja opiskelijoiden välillä on tärkeää. (Jaspers 1946, 122 – 130.) Lähes kaikki etäisyysopiskelijat mainitsivat etäisyyden vaikuttavan heikentävästi yhteisöön kuulumisen tunteeseen. Moni opiskelija piti etäisyysopiskelua jossain määrin yksinäisenä. Toisaalta monet kokivat yliopisto-opiskelun olevan yleisesti ottaenkin melko yksinäistä. Kuitenkin etäisyys yliopistosta teki monen mielestä opiskelusta entistä yksinäisempää. Vastaajat olivat sitä mieltä, että kaukana asuminen rajoittaa yhteisöllisyyttä. Opiskelija- ja tiedeyhteisöä kuitenkin kaivattiin ajatusten vaihtoon. Etäisyysopiskelu tuntui joidenkin mielestä yksinäiseltä yhteisön puuttuessa ympäriltä. Eräs opiskelija sanoi kulkevansa paikkakuntansa kirjastolla, ”jottei aivan mökkihöperöidy”.

”Rovaniemellä asuin kuitenkin yliopiston vieressä ja olin oikeastaan opiskelijaelämän keskiössä muiden opiskelijoiden ympäröimänä. Mielestäni sain siitä ilmapiiristä lisää motivaatiota. Motivaatiota lisäsi myös luennoilla käyminen. Tällä hetkellä opiskeleminen on varsin yksinäistä. Toisaalta sitä se oli tavallaan myös Rovaniemellä, sillä oikeustieteellisessä opiskeleminen on lähinnä tenttikirjojen lukua. Luennot toivat kuitenkin mukavaa vastapainoa. Nyt täytyy nähdä ehkä enemmän vaivaa, jotta pääsee irti tenttiluvuista. Jos olisin toisaalta jäänyt Rovaniemelle, minulla olisi ollut vielä yksinäisempää, sillä siellä ei olisi ollut käytännössä ketään läheistä. Muutto (kotipaikkakunnalle) olikin paras ratkaisu tässä tilanteessa.” – Mies, 27 v, OTK

Yhteisöstä koettiin saatavan motivaatiota opiskella. Rovaniemen ulkopuolella asuminen tarkoitti monelle yksin jäämistä opintojensa kanssa. Toisaalta kuten aiemmasta sitaatista kävi ilmi, monille oli silti tärkeää hyvinvoinnin kannalta asua kotipaikkakunnallaan läheistensä ympäröimänä. Osa etäisyysopiskelijoista kaipasi kontakteja muihin yliopistolaisiin.

”En koe kiinnittyneeni ja saaneeni kontakteja tiedeyhteisöön, mutta enpä koe jääneeni mistään paitsi.” – Mies, 31 v. TTK

Yllättävän moni oli kuitenkin sitä mieltä, ettei kaippaa yliopistoyhteisöä tai opiskelukaverisuhteita, sillä perhe, työt ja kontaktit kotipaikkakunnalla riittivät. Osan vastauksista kävi ilmi, että yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta yliopistolla ei pidetty lainkaan tärkeänä. Erityisesti työssäkäyvät ja perheelliset eivät olleet kiinnostuneita kuulumaan konkreettisesti yliopistoyhteisöön. Lisäksi moni oli opiskellut Rovaniemellä niin pienen hetken, että konkreettinen kuuluminen opiskelija- ja tiedeyhteisöön ei ollut mahdollista. Osa opiskelijoista ei sanonut kaipaavansaakaan yliopistoyhteisöä. Toisaalta jotkut kaipasivat Rovaniemelle jääneitä opiskelukavereitaan ja tunnetta kuulumisesta porukkaan. Yliopistoyhteisöön kuulumista ei kuitenkaan pidetty tärkeänä oppimisen ja tulevan työelämän kannalta. Opiskelu nähtiin ennemmin kurssien suorittamisena, ja tavoitteena oli valmistua nopeasti. Tämä ei toisaalta ole ihme, sillä nykyinen yhteiskunta ei toimenpiteillään kannusta opiskelijoita pohtimaan, keskustelemaan ja kyseenalaistamaan. Opiskelijoiden elämää koskevat lait vaikeuttavat opiskelua ja valmistua halutaan nopeasti. (Kajan 2011, 83.)

Etäisyysopiskelijat pitivät yliopistoyhteisöä kaukaisena asiana pitkän etäisyyden takia. Monet kokivat olevansa henkisesti osa yliopistoyhteisöä, mutta kanssakäyminen yhteisön kanssa oli vähäistä pitkän etäisyyden takia. Osa opiskelijoista oli asunut Rovaniemellä opintojensa alkuaan, joten heillä oli enemmän kontakteja yliopistoyhteisöön ja he tunsivat yhä selkeästi kuuluvansa yhteisöön. Toisaalta osa vastaajista sanoi kokevansa kuulumattomuutta yliopistoyhteisöön.

”Tein läsnäopinnot niin nopeasti, etten kokenut suuremmin olevani minkään yhteisön jäsen ja osittain koin olevani ulkopuolella myös siksi, että olin perheellinen” – Nainen, 36 v. TTK

Jotkut sanoivat etäisyyden lisäksi iän ja perheellisyyden olevan syitä yhteisöön kuulumattomuuteen. Puolta nuorempien opiskelijoiden kanssa ei koettu olevan samaa opiskelijayhteisöä – eikä toisaalta nähty tarvettakaan olla. Toisaalta taas tieteen ajankohtaiset asiat koettiin tärkeinä ja niistä koettiin jäävän osittain paitsi kaukana asumisen takia. Perheelliset opiskelijat ajattelivat perinteisen opiskelijaelämän kuuluvan nuorille, perheettömille opiskelijoille. Samanlaisia tuloksia on saanut väitöskirjassaan esimerkiksi Korhonen, joka on tutkinut perheellisiä ammattikorkeakouluopiskelijoita (Korhonen 1998, 15 – 66). Osa opiskelijoista sanoi kuitenkin kaipaavansa yhteisöllisyyden tuntua. Rovaniemellä käynti silloin tällöin koettiin virkistävänä.

”Valtaosa ylioppilaskunnan tarjoamista palveluista on ulottumattomissani pohjoisessa. Kiinnostaisi osallistua yhteisön toimintaa, mutta liian kallista matkustaa.” – Nainen, 27 v. TTK

Yliopistoyhteisön toiminnasta kiinnostuneet valittelivat pitkää matkaa ja matkustamisen kalleutta esteenä osallistumiselle. Etenkin nuoremmat opiskelijat kaipasivat opiskelijakaveruussuhteita ja vertaisryhmää, mutta pitkä etäisyys aiheutti hankaluuksia yhteisöön kuulumisessa. Monet etäisyysopiskelijat kuitenkin kokivat itse olevansa vastuussa yhteisöllisyydestään asuessaan niin kaukana yliopistosta.

Vaikka fyysinen läheisyys ja kuuluminen yhteisöön on haasteellista, moni opiskelija tunsi kuitenkin kuuluvansa edelleen henkisesti Lapin yliopiston yhteisöön. Lisäksi osa opiskelijoista koki saavansa oman yhteisönsä muista yliopistosta kaukana asuvista opiskelijoista:

”Meillä on Oulun alueella oma ”yhteisö”, eli muutaman perheellisen jo tutkinnon suorittaneen aikuisopiskelija tiivis verkosto, jonka kanssa

käymme suurin piirtein samoja kursseja, joten ei ole tarvetta muunlaiselle yhteisöllisyydelle.”- Nainen, 37 v. YTK

”Suuri osa opiskelukavereistani asuu myös Helsingissä nykyään, joten opiskelijayhteisö on tiivis ja tunne tiedeyhteisöön kuulumisesta suuri.”- Mies 27 v. OTK

Elämäntilanne ja etäisyysopiskelu onneksi yhdistävät monia, joten kotipaikkakunnalla saattoi olla suurikin tiedeyhteisö kasassa. Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan opiskelijoilla - pääaineesta riippuen - tuntui olevan hyvin tiivis yhteisö Oulussa, joten he eivät kaivanneet Lapin yliopiston yhteisöjä niin kipeästi kuin osa vastaajista. Jotkut etäisyysopiskelijat näkivät kuitenkin hyvin haasteellisena osallistua tiedeyhteisön toimintaan kaukaa. Isoa osaa tiede- ja opiskelijayhteisöön kuulumisen ei edes kiinnostanut, mutta jotkut kaipasivat suuresti yhteisön tukea opintoihinsa. Samassa tilanteessa olevien kanssa pystyisi opiskelemaan, näkemään yliopistolla käydessä ja pitämään yhteyttä keskustellen myös etäisyysopiskeluun liittyvistä asioista.

”Yksinäistä minusta oli itse asiassa se, että (kotipaikkakunnallani) en kiinnittänyt mihinkään koulu/työyhteisöön.”- Nainen, 23 v. TTK

Useille opiskelijoille etäisyysopiskelu aiheutti suurta yksinäisyyttä. Kivimäki (2006, 168) veikkaakin, että ”sivutoiminen verkkotuntiopettaja ja monilla verkkokusseilla opiskeleva perheellinen opiskelija ovat akateemisen maailman yksinäisimpiä olentoja.” Kuitenkin Kivimäenkin mukaan verkkokursseissa on omat hyvätkin puolensa esimerkiksi juuri kaukana asuville ja perheellisille opiskelijoille. (Kivimäki 2006, 187 – 189.) Kuten kaikessa, on opiskelutapojen kehittämisessäkin omat huonot puolensa. Vaikka aika ja paikka opiskelussa tulevat merkityksettömiksi, samalla yksinäisyys lisääntyy ja yhteisöllisyys vähenee.

Moni Rovaniemellä jo asunut ja yhteisössä toiminut kaipasi kovasti Rovaniemelle jäänyttä yhteisöään. Jotkut jopa tunsivat olonsa kotikaupungissaan yksinäiseksi. Osa opiskelijoista oli löytänyt oman yhteisönsä

muista kaukaa kulkevista opiskelijoista. Nämä muut Rovaniemellä käyvät olivat osalle henkireikä torjuttaessa yksinäisyyttä. Yhteisön vastuutehtävistä eivät etäisyysopiskelijat olleet kiinnostuneita. Elämä toisella paikkakunnalla vei kaiken ajan, eikä esimerkiksi ylioppilaskunnassa toimimiseen ollut mahdollisuutta eikä aikaa.

5.2.6 Opintojen eteneminen

”Opinnot minulla etenevät todella vauhdilla. Siihen ei minusta vaikuta ollenkaan se, missä asuu. Se on aivan puhtaasti itsestä kiinni.” - Nainen, 36 v. YTK

Pitkän etäisyyden yliopistosta ei pääsääntöisesti katsottu vaikuttavan opintojen etenemisnopeuteen, mutta toki joukossa oli niitäkin, jotka ajattelivat etäisyyden hidastavan tai jopa nopeuttavan opintoja. Monilla opiskelijoilla opinnot kuitenkin etenivät normaaliin tahtiin.

”Opintojen etenemiseen ei asuinpaikkakunnalla ole ollut tekemistä. Se, että olen tehnyt töitä opiskelun yhteydessä, on hidastanut valmistumistani.” – Nainen, 26 v. KTK

Vaikka etäisyyden ei nähty olevan syynä opintojen etenemiseen hitaasti, monilla etäisyysopiskelijoilla opinnot olivat kuitenkin edenneet odotettua hitaammin. Etäisyyden sijaan perheellisyyden ja työssäkäynnin katsottiin hidastavan opintoja. Työssäkäynnin onkin todettu hidastavan opintoja. Esimerkiksi vuoden 2010 opiskelijatutkimuksessa työssäkäynti nimettiin yhdeksi opintoja hidastavaksi tekijäksi. (Ahola 2011, 86.) Myös perheellisyyden on katsottu hidastavan opintoja (Jauhiainen, Korkea-oja, Lavikainen ym. 2009, 26 – 28). Todennäköisesti haasteita opintojen etenemiselle ja opintojärjestelyille aiheuttaa erityisesti työssäkäynti ja perheellisyys yhdistettynä pitkään etäisyyteen yliopistosta. Monilla etäisyysopiskelijoilla myös henkilökohtaiset, sosiaaliset syyt viivyttivät opintoja.

”Opinnot ovat edenneet keskimääräistä nopeammin, joten en näe etäopiskelua millään lailla opintoja hidastava tekijänä, ennemminkin päinvastoin. Jos läsnäolo olisi pakollista, opinnot eivät olisi siinä pisteessä missä ne nyt ovat.” – Nainen, 28 v. YTK

”Opinnot etenevät rivakasti kun ei huvikseen tuota väliä viitsi ajella.” – Nainen, 45 v. YTK

Jotkut opiskelijat ajattelivat etäisyyden jopa vauhdittavan opintoja, sillä "paluu normaalielämään" motivoi suorittamaan kurssit nopeasti. Työskentely ja perhe-elämä toisella paikkakunnalla motivoivat opintojen loppuun saattamiseen, jotta aikaa jää taas paremmin työlle ja perheelle. Matkustamisen kuluttavuus, rahanmeno ja aikataulujen järjestely olivat opiskelijoiden mielestä raskaita, väliaikaisia asioita, joista tulisi päästä eroon valmistumalla nopeasti. Monet kertoivat aikatauluttavansa opintoja niin, että yhdellä yliopistokäynnillä saa tehtyä monta asiaa kerralla.

”(Opintojen hitaan etenemisen) keskeisin syy on ollut välimatka, jonka vuoksi tentissä käynti kokeilumielessä tai joidenkin pakollisten luentojen suorittaminen ei ole ollut mahdollista tai mielekäästä.” – Mies, 36 v. OTK

Jotkut opiskelijat taas näkivät suoran yhteyden opintojen hitaalla etenemisellä ja etäisyysopiskelulla. Pari opiskelijaa koki etäisyysopiskelun niin vaikeaksi, että he ajattelivat pian jättää kesken opintonsa ja hakea lähemmäksi asuinpaikkaansa opiskelemaan. Useilla etäisyysopiskelijoilla opintojen huono eteneminen johtui tosiaan etäisyyden sijaan muista syistä, kuten töistä, lapsista tai opintotuen loppumisesta.

”Uskoisin opintojeni edenneen nykyistä nopeammin, jos etäosallistuminen olisi laajemmin käytössä.” – Nainen, 39 v. KTK

Moni, jonka mielestä etäisyysopiskelu vaikutti opiskeluun hidastavasti, toivoi kurssien suoritusmuotoihin lisää joustavuutta. Luentoja ja luentomateriaaleja toivottiin Internetiin, ja kursseja toivottiin pystyvän suorittamaan tenttien ja

esseitä kirjoittamalla. Monille kieliopinnot aiheuttivat hankaluuksia, sillä kieliopinnoissa vaaditaan jatkuvaa läsnäoloa. Opintojen loppuvaiheen itsenäisesti suoritettavien kurssien valmistumisen nähtiin riippuvan vain omasta aktiivisuudesta tehdä työt pois. Niiden suorittamiseen etäisyys ei luonnollisesti vaikuta.

Etäisyysopiskelulla ei siis itsessään ollut vaikutusta opintojen etenemiseen. Niillä opiskelijoilla, joilla opinnot etenivät hitaasti, hitauden katsottiin johtuvan työnteosta, perheen hoidosta opintojen ohella, tai muista henkilökohtaisista syistä. Monilla etäisyysopiskelijoilla opinnot etenivät kuitenkin normaalitahtiin tai jopa sitä nopeammin.

5.3 Opiskelijoiden toiveet Lapin yliopistoa kohtaan

Toiveet yliopistoa kohtaan koettiin hyvin yksilökohtaisesti. Opiskelijoilla oli siis hyvin erilaisia näkemyksiä siitä, tulisiko yliopiston erityisesti huomioida etäisyysopiskelijat, ja millä tavalla. Aivan kuten ennako-odotukset vaikuttavat asiakkaan kokemukseen palvelusta, jälleen myös opiskelijan odotukset yliopistoa kohtaan vaikuttavat lopulliseen kokemukseen opintojärjestelyiden toimivuudesta. Toiveiden ilmaisu oli riippuvaista myös jäljellä olevien opintojen määrästä. Mitä enemmän opiskelijalla oli opintoja jäljellä, sitä enemmän hän myös odotti mahdollisuudelta etäisyysopiskella. Odotusten runsauden mukaan myös esitettiin toiveita yliopiston käytänteitä kohtaan. Siispä ne, jotka pitivät mahdollisuutta suorittaa opintoja kaukana asuen itsestään selvänä, myös toivoivat yliopistolta enemmän joustoa opiskelun suhteen.

Opiskelijoiden odotukset yliopistoa kohtaan olivat melko kaksijakoiset. Toisaalta opiskelijat ymmärsivät, että yhteisiä pelisääntöjä on oltava, eikä yksittäistä opiskelijaa voi yllättäen kohdella eri tavoin kuin muita esimerkiksi kurssisuorituksissa. Toisaalta taas opiskelijat halusivat, että opintojärjestelyissä voitaisiin ottaa huomioon kaukaa kulkevat ja työssäkäyvät opiskelijat.

”Opiskelutavalleni ei ollut vaihtoehtoja, koska työ ja perhe ovat pitäneet toisella paikkakunnalla eikä minulla ole missään vaiheessa ollut todellista mahdollisuutta muuttaa Rovaniemelle.” – Mies, 32 v. OTK

Moni koki etäisyysopiskelunsa itsestään riippumattomaksi. Vaikka he kokivat pakolliseksi asumisensa Rovaniemen ulkopuolella, ajattelivat he kuitenkin, että läsnäoloa on oltava, eikä yliopiston vastuulla ole kehittää täydellisiä etäopintoja etäisyysopiskelijoiden takia. Toki monilla oli toiveita onnistuneesta etäisyysopiskelusta, ja mielipiteitä tähän liittyen ilmaistiin.

”Olen todella huolissani siitä, että oikeustieteiden tiedekunnassa pyritään ilmeisesti hieman kaventamaan mahdollisuutta tehdä opintoja siten, että asuisi toisaalla.” – Nainen, 47 v. YTK

Huolta opiskelun vaikeutumisesta koettiin, mutta varsinaisia vaatimuksia ei yliopistolle asetettu. Pääosin opiskelijat kokivat hyväksi asiaksi sen, että etäisyysopiskelu yleensä on mahdollista. Sukupuolten välillä ei ollut eroja vaatimuksissa.

Pääosin opiskelijat siis elivät perinteistä yliopistokulttuuria, jossa opiskelijan velvollisuus on hoitaa opintonsa vastuullisesti yhteisten ”pelisääntöjen” mukaan. Osa opiskelijoista tuntui kuitenkin suhtautuvan naiivisti omaan oikeuteensa opiskella toiselta paikkakunnalta käsin. Vaikka suoranaisia vaatimuksia ei yliopiston käytäntöjä kohtaan asetettu, näkyi taustalla eläminen uudenaikaisessa yliopistokulttuurissa, jossa opiskelija on kuin asiakas, jolla on oikeus vaatia yliopistolta helpotusta omaan opiskeluunsa omista valinnoistaan huolimatta. Nykyaikana koulutus ei takaa työpaikkaa, ja ihmiset elävät suuressa valintojen ristipaineessa: perheen perustaminen, työ ja opiskelu tapahtuvat limittäin. Ihmisen on rakennettava elämänsä monista vaihtoehdoista itse. (Haapakorpi 1997, 126 – 128.) Maailma muuttuu, joten yliopistokulttuurikin muuttuu. Opiskelijat eivät enää voi sitoutua yhteen asiaan täydellä teholla, joten yliopistoltakin kaivataan joustoa.

Aineistosta löytyi opiskelijoiden toiveille kaksi pääteemaa. Merkittävin ja toista ryhmää suurempi toiveiden ryhmä on opintojärjestelyihin liittyvät toiveet. Lisäksi opiskelijoilla oli asenteisiin liittyviä toiveita. Seuraavaksi käsittelen näitä kahta toiveiden ryhmää.

5.3.1 Opintojärjestelyihin liittyvät toiveet

Monet opiskelijat näkivät etäisyysopiskelussa paljon haasteita, jotka koskivat erityisesti opintojärjestelyjä. Opintojärjestelyjä toivottiin muutettavan suotuisemmiksi etäisyysopiskelijoille. Käytännössä tämä tarkoittaa joustavuutta kurssien suoritusten suhteen sekä tekniikan hyödyntämistä opetuksessa ja tiedotuksessa.

Tekniikan hyödyntäminen

Nykyajan tekniikka mahdollistaa menneitä vuosia sujuvamman opiskelun etäisyydestä huolimatta. Opiskelijoiden mukaan tekniikan mahdollisuuksia olisi käytettävä, jotta opiskelusta tulisi sujuvaa kaikille elämäntilanteesta riippumatta.

”Lapin yliopisto huomioi toisella paikkakunnalla asumista todella vähän. Esimerkiksi etämahdollisuuksia olisi olemassa, muttei niitä käytännössä käytetä” – Nainen, 32 v. YTK

Enemmistö opiskelijoista oli sitä mieltä, että Internetiä ja verkkoympäristöjä tulisi hyödyntää enemmän. Moni toivoi Internetiin niin luentoja, luentomateriaaleja kuin opiskelijoiden välistä kanssakäymistäkin. Myös tiedottamisessa tekniikan hyödyntämistä toivottiin. Monet opiskelijat pitivät yliopiston käytäntöjä vanhentuneina. Luentoja toivottiin mahdollisiksi seurata Internetin kautta. Verkkoympäristöjä ei etäisyysopiskelijoiden mukaan hyödynnetä juuri lainkaan, vaikka ne helpottaisivat erityisesti kauempana asuvien opiskelua. Myös tehtävien palautusta paperiversioina pidettiin vanhanaikaisena:

”En ollut aiemmin niitä joutunut tulostelemaan ja kiikuttamaan postilaatikkoon, vaan avoimessa kaikki pelasi verkossa. Puhumattakaan

ammattikorkeista. Työt palautettiin Moodleen tai opettajalle sähköpostilla. Näppärää ja ekologista. Yllätyin kyllä todella että varsinainen yliopisto-opiskelu tietää paluuta 90-luvun systeemeihin. - - Lapin yliopisto ei ole mikään poikkeuksellinen tässä mielessä, vaan nämä epäkohdiksi kokemani asiat ovat tavallista yliopistoarkea joka paikassa.” – Nainen, 39 v. KTK

Tekniikan hyödyntämistä opintosuoritusten palautuksessa toivottiin. Osa valitti vanhanaikaisuutta tehtävien palautuksessa. Kaukana asuvalla esseen palautuspäivä on lähellä asuvia aiemmin, sillä palautuksessa tulee huomioida postinkulkuun kuluva aika. Lisäksi monet kokivat, että yliopiston tulisi todella kiinnittää huomiota opintojen saavutettavuuteen. Etäopiskelumenetelmien kehittäminen nähtiin tärkeänä.

”Tutkin juuri uuden Lapin amk:n sivuja ja erittäin hienoa oli siellä nähdä strategiassa jo olevan etäisyyksien hallinnan. ERITTÄIN tärkeä seikka olisi myös yliopiston muissa palveluissa kehittää ne niin, että etäisyyksien vaikutus olisi minimaalista ja opetus olisi mahdollisimman saavutettavissa olevaa. Tämä tarkoittaisi nimenomaan Lapinkansassakin vastikään kirjoitettua etäopiskelumahdollisuuksien kehittämistä, etäläsnäolomahdollisuutta, luentojen videointia yms. Lapin yliopiston yhtenä missiona on olla arktiseen päin. Se ehdottomasti tarkoittaisi sitä, että yliopisto tuottaisi myös koulutuspalveluita arktisessa asuville.” – Mies, 43 v. TTK

Sama henkilö koki, että opintojärjestelyissä pitäisi huomioida erityisesti aikuisopiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet. Luentojen tulisi hänen mukaansa olla seurattavissa Internetissä.

”Holhoamista jotkut tarvitsevat, mutta välttämättä jäykkä tapa vie aikuisilta mahdollisuuksia tulla opintoihin mukaan ja suorittaa niitä elämäntilanteelle soveltuvilla tavoilla. Tuntuu, että em. läsnäoloisuus on ylikorostuneen merkityksellinen muotoseikka. Ihan kuin se takaisi oppimisen laatua – siitä olen hyvin pitkälle eri mieltä.” – mies ,43 v. TTK

Hyvin moni oli samaa mieltä. Erityisesti perheelliset ja työssäkäyvät aikuisopiskelijat ajattelivat, että etämahdollisuuksia olisi oltava. Eräs opintojen alkuvaiheessa oleva etäisyysopiskelija suhtautui positiivisin mielin tuleviin opintojärjestelyihin:

”En vielä ole perehtynyt tarkemmin etäopiskelumahdollisuuksiin ja verkon kautta opiskeluun, mutta toivoakseni saan sovittua tällaisia järjestelyjä mahdollisimman paljon.” – Mies, 52 v. KTK

Joustavat kurssien suoritustavat

” -- olen kiitollinen mahdollisuudesta opiskella osittain Oulussa, mutta sekin tulisi kehittää parempaan suuntaan. Vaikka toki valintani on minun, mutta toisaalta toivoisin jonkinlaista joustamista” – Nainen, 32 v. YTK

Aiemmin mainittu tekniikan hyödyntäminen on yksi keino, jolla kurssien suoritustapoja voisi muuttaa entistä joustavimmiksi.

”minä kaipaaisin etenkin meille aikuisopiskelijoille joustavampia mahdollisuuksia suorittaa opintoja jo ennen maisterivaiheen opintoja. Sähköisten työtilojen käyttö ja materiaalin jakaminen sähköisesti pitäisi olla automaattista.” – Nainen, 47 v. YTK

”Toivoisin näin ulkopaikkakuntalaisena enemmän verkossa tapahtuvaa opetusta, vaikka eihän se oikeata ihmiskontaktia korvaa. Tämä järjestely on lopulta kuitenkin oma valintani.” – Mies, 48 v. YTK

Moni toivoi luentoja seurattavaksi Internetin välityksellä, sekä verkkoympäristöjen hyödyntämistä opetuksessa. Ennen kaikkea opiskelijat toivoivat kuitenkin kurssisuoritusten monipuolistamista kaikilta osin. Moni koki, että kurssien suoritustapoja pitäisi olla useita, ja suoritustapojen pitäisi olla Internetissä näkyvillä paljon ennen kurssin alkua. Luentojen tilalle pitäisi opiskelijoiden mukaan olla enemmän vaihtoehtoja: tenttejä, esseitä tai muita

etäisesti tehtäviä suorituksia. Monet ymmärsivät kuitenkin myös tekniikan huonot puolet, eli sen, että kontaktit ihmisiin jäivät vähälle. Toisia taas vähäiset kontaktit opintojen suhteen eivät haitanneet.

”Lähtökohtaisesti olen kuitenkin sitä mieltä, että kaikki pakolliset luennot tulisi muuttaa vapaaehtoisiksi.” – Mies, 36 v. OTK

Ääriesimerkkinä odotettiin täysin vapaaehtoisia luentoja opintojen ajaksi. Monet toivoivat yliopiston mahdollistavan tenttien teon muissa yliopistoissa ja kaupungeissa. Moni oli näin jo voinut tehdäkin.

Opiskelijat olivat toisaalta kiitollisia mahdollisuudesta asua Rovaniemen ulkopuolella, mutta toivoivat silti opintojärjestelyjen nykyaikaistamista. Monet pitivät Rovaniemen ulkopuolella asumistaan omana valintanaan. Toisaalta oli heitä, joiden mukaan työpaikka toisella paikkakunnalla oli tärkeä syy saada suorittaa kurssit poikkeusjärjestelyillä.

”Jotkut opettajat tuovat esille sitä, että opiskeluun kuuluu myös verkottuminen ja keskustelut muiden opiskelijoiden kanssa. Lisäksi vaikuttaa siltä, että nimenomaan opettajat haluavat opiskelijat istumaan luentosaleihin, ei verkkoyhteyden päähän. Ymmärrän kyllä nämäkin puolet, mutta mielestäni verkko-opintojen mahdollisuutta tulisi ainakin jossain määrin lisätä. Etenkin sosiaalityön opiskelijoina on paljon meitä aikuisia, jotka - sen lisäksi että asumme kaukana - olemme myös työelämässä mukana.” – Nainen, 45 v. YTK

”- - olisi mukavaa jos läsnäolopakkoa ei olisi. Tai jos voisi tehdä meidän ulkopaikkakuntalaisten kanssa jotain erityisjärjestelyjä. Vaikkapa pitempi essee tai jotain, joka antaisi lisää vapautta. – Nainen, 34 v. YTK

Monet opiskelijat toivoivat opetuskäytänteiden päivitystä: koska on mahdollista opiskella toiselta paikkakunnalta käsin, on tätä opiskelua kehitettävä opiskelijaystävällisemmäksi.

5.3.2 Ilmiön tiedostamiseen ja asenteisiin liittyvät toiveet

Etäisyysopiskelijoilla oli hyvin kova tarve tulla kuulluiksi. He kokivat olevansa näkymätön ryhmä, jonka täytyy pyydellä anteeksi elämäntilannettaan ja opintojärjestelyihin liittyviä toiveitaan. Opiskelijat halusivat, että ilmiöstä tulisi tiedostettu ja hyväksytty. Lisäksi opiskelijat toivoivat, että tiedostamisen myötä etäisyysopiskeluun liittyvät ohjeistukset ja opinto-ohjaus paranisivat. Toisaalta oli niitäkin perinteisesti opiskelusta ajattelevia, joiden mielestä opiskelua ei tarvitse järjestää jokaisen opiskelijan henkilökohtaisten tarpeiden mukaan.

Ilmiön tiedostaminen ja hyväksyminen

Opiskelijat toivoivat, että etäisyysopiskelusta ja sen syistä oltaisiin enemmän tietoisia esimerkiksi luennoitsijoiden keskuudessa. Vaikka osa opiskelijoista piti yliopiston joustamista opintojärjestelyissä itsestään selvänä, monet opiskelijat tunsivat huonoa omaatuntoa tilanteestaan. He kokivat, että eivät voi vaatia yliopiston henkilöstöä muuttamaan kurssisuorituskäytäntöjä, mutta toisaalta opiskelijat kuitenkin näkivät oman tilanteensa asua muualla pakollisena, ja kaipasivat tietynlaista joustoa ja eri elämäntilanteiden huomioimista.

”Välillä tuntuukin kun ”aneluviestejä” kirjoittelen, että olo on anteeksipyytelevä ja ettei opettajien suhtautuminen aina (näissä sivuaineopinnoissa) ole kovin myönteinen.” – nainen, 32 v. YTK

Opiskelijat kokivat selvästi syyllisyyttä etäisyysopiskelustaan, joten he toivoivat luennoitsijoilta parempaa ymmärrystä tilanteelleen.

”Tuntuu, että koska olen etäopiskelija, olen alempiarvoinen! Tuntuu myös siltä, etten voi vaatia mitään ylimääräistä sillä etäopiskelu on oma valintani.” – Nainen, 23 v. KTK

Vaikka opiskelijat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä luennoitsijoiden toimintaan, oli rivien välistä luettavissa häpeä vaihtoehtoisten suoritustapojen pyytämisestä.

Etäisyysopiskelu ilmiönä on tuntematon, ja siitä puhutaan yleisesti hyvin vähän. Tämä aiheuttaa tiettyä epävarmuutta opiskelijoissa – ja toisaalta ehkä myös luennoitsijoissa. Niinpä ilmiön näkyviin tuonti oli monen etäisyysopiskelijan toive.

Opinto-ohjauksen parantaminen

Monet etäisyysopiskelijat kokivat jääneensä opinto-ohjauksen ulkopuolelle erityisesti kurssijärjestelyihin liittyvissä asioissa. Moni toivoikin selkeämpiä ohjeita tilanteeseen, jossa elämäntilanne pakottaa asumaan Rovaniemen ulkopuolella:

”Olisi hyvä, jos yliopiston nettisivuilla olisi erikseen opas opintojen suorittamisesta etänä, etenkin sellaisille opiskelijoille, jotka opiskelevat työn ohessa.” – Nainen, 33 v. YTK

Jotkut opiskelijat kehuivat esimerkiksi tiedekuntien opintopäälliköitä suuresta avusta opintojen suunnittelemisessa. Kuitenkin moni koki, että olisi hyvä olla erillinen etäisyysopiskelun opinto-ohjaaja tai Internet-opas etäisyysopiskeluun. Monelle oli nimetty oma opintotuutori, mutta heistä ei nähty olevan apua etäisyysopiskeluasioissa.

” -- (on epäselvää) mitä voi suorittaa etänä, tästä ei ole selkeää etukäteistietoa vaan kaikki pitää sopia tapauskohtaisesti ko. kurssin aineopettajan kanssa.” – Nainen, 33 v. YTK

Monet opiskelijat sanoivat saavansa kurssisuoritusvaihtoehdoista parhaiten tietoa muilta opiskelijoilta. Jos koko kurssin voi suorittaa esseellä, tästä ei kerrota kurssin yhteydessä, vaan luvan esseeseen on voinut saada vaikka yksi opiskelija, joka levittää tietoa eteenpäin. Opiskelijoiden mukaan tieto suoritusmuodoista tulisi olla jokaisen nähtävillä. Asia on haastava: jos joku saa poikkeusluvan esseeseen pitkän matkan takia, ei ole ehkä mielekästä, että lähelläkin asuvat opiskelijat häviävät luennoilta esseesuorituksen takia.

Kuitenkin opiskelijat kokivat, että selkeät ohjeet etäisyysopiskelun suhteen helpottaisivat opiskelua.

5.4 Tulosten yhteenveto

Etäisyysopiskelu Lapin yliopistossa on hyvin monitahoinen ilmiö. Yleisimmät etäisyysopiskelun syyt Lapin yliopistossa olivat ihmissuhteet ja työskentely asuinpaikkakunnalla. Moni myös etäisyysopiskeli siksi, että koki henkisen kodin olevan kotipaikkakunnalla. Osalla oli kotipaikkakunnallaan asunto, jota he eivät halunneet myydä opintojensa takia. Lisäksi jotkut etäisyysopiskelivat parempien työmahdollisuuksien, toisen opiskelupaikan tai Rovaniemestä tykkäämättömyyden takia.

Opiskelijat pitivät etäisyysopiskelua hienona mahdollisuutena yhdistää opiskelu muualla asumiseen, työssäkäyntiin ja perhe-elämään. Vaikka pääosin opiskelijat olivat iloisia tästä mahdollisuudesta, nähtiin etäisyysopiskelussa myös paljon kehitettävää. Opiskelijoiden mielipiteet etäisyysopiskelusta olivat hyvin vaihtelevia. Osa piti etäisyysopiskelua sujuvana, kun taas osa opiskelijoista piti sitä hyvin haastavana ja huonosti opetuksen käytännöissä huomioituna. Perinteisen yliopisto-opiskelukulttuurin edustajat näkivät muualla asumisen omana valintanaan, jonka takia yliopisto ei ole velvollinen tekemään erityisjärjestelyjä. Toisaalta uudenlaista opiskelukulttuuria edustavat etäisyysopiskelijat toimivat kuin yrityksen asiakkaat, jotka vaativat yliopiston käytännöiltä joustoa opiskelijan elämäntilanteen mukaan. Osa opiskelijoista tunsu syyllisyyttä etäisyysopiskelustaan. Vaihtoehtoisten kurssisuoritusten kysyminen koettiin nolona.

Etäisyysopiskelun koettiin olevan niin toimivaa, raskasta, yksinäistä kuin haastavaakin. Moni opiskelija piti hyvin itsestään selvänä mahdollisuutta opiskella asuen kaukana Rovaniemeltä, ja opiskelijat moittivat opintojärjestelyjä paljon. Valtaosa opiskelijoista ajatteli etäisyysopiskelussa olevan kehitettävää. Toisaalta opiskelijat ajattelivat, että yliopiston tehtävä ei ole mahdollistaa kenenkään opiskelua täysin toiselta paikkakunnalta. Kokonaisuudessaan

verkkoyhteyksin tapahtuva opiskelu ei siis ollut monen opiskelijan mieleen, vaikka jotkut opiskelijat odottivatkin tarjottavan verkkokursseja tai -luentoja. Moni opiskelija tuntui pitävän omaa asuintilannettaan pakollisena, eikä kokenut, että muuttaminen Rovaniemelle olisi mahdollista.

Etäisyysopiskelu nähtiin luennoitsijoita työllistävänä asiana. Luennoitsijoiden koettiin suhtautuvan kuitenkin pääosin hyvin kaukaa kulkevaan opiskelijaan. Kurssien toteutukseen liittyen opiskelijoilla oli kuitenkin paljon toiveita ja odotuksia. Kurssien suoritusmuotoihin opiskelijat kaipasivat joustavuutta. Suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että yliopiston tulisi olla Internetissä, kuten opiskelijoidenkin. Luentoja ja materiaaleja kaivattiin Internetiin. Myös Lapin yliopiston jo olemassa olevaan tenttiakvaarioon haluttiin lisää suoritettavia tenttejä. Luentoaikatauluja toivottiin myös muutettavan etäisyysopiskelijalle sopiviksi. Kurssien suoritusmuodot tuntuvat olevan hyvin tapauskohtaisia riippuen luennoitsijasta.

Tiedonkulkuun Lapin yliopistossa etäisyysopiskelijat olivat pääosin tyytyväisiä. Kurssien järjestelyihin liittyvää tietoa opiskelijat eivät kuitenkaan kokeneet saavansa tarpeeksi. Etäisyysopiskelijat tunsivat usein jäävänsä paitsi myös yliopistoyhteisöstä pitkän matkan takia. Näin ollen myös käytävillä kuultava ”hiljainen tieto” jäi saavuttamatta etäisyysopiskelijat. Osa opiskelijoista oli löytänyt oman yhteisönsä kotipaikkakunnaltaan, ja osa erityisesti perheellisistä aikuisopiskelijoista ei edes kaivannut kanssakäymistä yliopistoyhteisön kanssa. Tämä on yllättävää siihen nähden, että yliopisto-opiskeluun on perinteisesti liitetty vuorovaikutuksellisuus oppimisen ja uuden tiedon edellytyksenä (Jaspers 1946, 122 – 130). Joillain opiskelijoilla oli kotipaikkakunnallaan tiivis yhteisö Lapin yliopiston etäisyysopiskelijoista. He kokivat tämän yhteisön tuovan tarpeeksi vuorovaikutusta opiskeluunsa. Osa etäisyysopiskelijoista taas koki yksinäisyyttä kotipaikkakunnallaan.

Etäisyysopiskelun ei pääsääntöisesti katsottu vaikuttavan opintojen etenemiseen. Enemmän opintojen hidastumiseen vaikuttivat työssäkäynti ja perheellisyys. Jotkut sanoivat etäisyyden hidastavan opintoja, mutta toisaalta oli muutama, jotka kokivat opintojen sujuvan tavallista nopeammin etäisyyden

ansioista. Näin siksi, että he pitivät opiskelua sen hetkessä elämässään poikkeustilanteena, jonka toivoivat loppuvan pian. Yksi vastaaja muotoili asian nimittämällä opiskelujen päättymistä ”paluiksi normaalielämään”.

Etäisyysopiskelijat esittivät paljon toiveita Lapin yliopistoa kohtaan. Eniten toiveita esitettiin liittyen opintojärjestelyihin. Opiskelijat toivoivat nykyisen tekniikan hyödyntämistä opiskelussa, sekä joustavia kurssisuoritustapoja. Tekniikan katsottiin mahdollistavan esimerkiksi etäosallistumisen kursseille. Toinen toiveiden ryhmä oli etäisyysopiskelun ilmiöön ja asenteisiin liittyvät toiveet. Opiskelijat toivoivat luennoitsijoiden olevan jatkossa enemmän tietoisia etäisyysopiskelusta ja huomioivan tämän kurssivaatimuksissaan. Etäisyysopiskelun häpeästä haluttiin eroon. Lisäksi opiskelijat toivoivat parempaa opinto-ohjausta ja tiedotusta mahdollisuuksista etäisyysopiskelijoille.

6 POHDINTA

Nyt sivukaupalla analyysia tulostaneena ja analysoineena sekä parikymmentä ajatuskarttaa tehneenä on aika olla tyytyväinen siihen, että etäisyysopiskelusta tiedetään tämän tutkimuksen seurauksena hyvin paljon enemmän kuin aiemmin. Tämän tutkimusprosessin aikana olen oppinut paljon etäisyysopiskelusta ilmiönä Lapin yliopistossa. Tutkimani aihe on melko tuntematon ja uusi, eikä tutkimukseni vielä pysty paljastamaan läheskään sen kaikkia ulottuvuuksia. Tutkimusprosessini aikana pohdin aiheeni laajuutta. Välillä oli vaikeaa tehdä selkeitä rajauksia, sillä kaikki ilmiöön liittyvä kiinnosti niin paljon. Aiheessa onkin vielä paljon tutkittavaa, ja toivon, että tutkimukset aiheen parissa jatkuvat. Tutkimukseni on kuin yleiskatsaus aiheeseen – ikään kuin selvitys ilmiöstä nimeltä etäisyysopiskelu. Ilmiön pinnan alla kuitenkin muhii vielä paljon löydettävää, jota yksi Pro gradu ei pysty kertomaan.

Mielenkiintoisen aiheesta minulle teki myös oma etäisyysopiskelukokemukseni, joka ei voinut olla vaikuttamatta tutkimukseeni. Omasta kokemuksestani oli ehkä tietyllä tapaa haittaa, mutta myös hyötyä. Katsoin väkisinkin ilmiötä tutkimusprosessin ajan omien käsitysteni läpi, joten näkökulmani saattoi ajoittain olla liian rajoittunut. Omat käsitykseni ja päätökseni vaikuttivat totta kai myös esimerkiksi aineiston rajaamiseen ja tulkintaan. Nyt lopuksi päätin käsitellä tutkimukseni tuloksia peilaten niitä myös omaan etäisyysopiskelukokemukseeni, jota ei kuitenkaan voi jättää huomiotta.

Tämän tutkimuksen myötä etäisyysopiskelu muuttui silmissäni vielä entistä monimutkaisemmaksi ja monitahoisemmaksi ilmiöksi. Näkemyksiä siitä, kuinka yliopiston tulisi opetusta toteuttaa, oli monia. Monen mielestä yliopisto ei ole velvollinen tekemään erityisjärjestelyjä kaukana asuville. Toisaalta suuri osa opiskelijoista ei ymmärrä, miksi kaukana asuvien ja perheellisten opiskelijoiden opiskelua ei voisi helpottaa opintojärjestelyillä, tiedotuksella ja nykYTEKNIKALLA. Jatkossa voi olla aiheellista kysyä, kuinka paljon opiskelijoiden oman elämäntilanteen annetaan vaikuttaa opintojärjestelyihin ja kurssien

suoritusmuotoihin. Kuinka pitkälle opiskelijan suhteen on siis mielekästä joustaa niin, ettei tehdä ”karhunpalvelusta” opiskelijalle? Tällä tarkoitan sitä, että jos esimerkiksi kaikki luennot (ja ihmiskontaktit) voitaisiin korvata etätehtävillä tai verkkoluennoilla, saattaisivat etäisyysopiskelun muut negatiiviset puolet, kuten yksinäisyys, korostua liikaa. Siksi on tärkeää ajatella asioita monesta näkökulmasta.

Itse olen sitä mieltä, että opiskelijoiden elämäntilanteita pitäisi huomioida enemmän ja nykyistä tekniikkaa tulisi käyttää apuna koulutuksen alueellisten rajojen kadottamisessa. Tekniikasta ei kuitenkaan saa tulla itseisarvo, joka kadottaa ihmiskontaktit ja sivuuttaa itse opetettavan sisällön. Kuitenkin opiskelijoilla pitäisi olla mahdollisuus seurata luentoja Internetin avulla, sekä saada luentomateriaalit Internetistä.

Voidaan kuitenkin kysyä, missä vaiheessa tekniikan hyödyntäminen todella menee liiallisuuksiin. Jos kasvokkaiset kontaktit loppuvat opiskelijoiden väliltä kokonaan, jäädään paitsi yhteisöllisyydestä ja välittömältä mielipiteiden vaihdolta. Jos ja kun ilman tekniikan avulla tapahtuva kontakti ihmisten välillä halutaan säilyttää, olisi tärkeää huomioida perheelliset, työssäkäyvät ja kaukaa kulkevat opiskelijat kuitenkin esimerkiksi opintojen aikatauluttamisessa. Tunnin parin luennot pari kertaa viikossa aiheuttavat kaukana asuvalle opiskelijalle paljon matkakustannuksia, ajanhukkaa sekä työn ja perheen eteen tehtäviä poikkeusjärjestelyjä. Olisi tärkeää löytää ”kultainen keskitie” etäisyysopiskeluun.

Ehkä yllättävin huomio, jonka tein aineistoon perehtyessäni, oli se, että opintojärjestelyihin liittyvissä käytännöissä ei ollut minkäänlaista yhtenäistä linjaa. Jollekin esimerkiksi oli sallittu tentin tekeminen ulkopaikkakunnalla, mutta toiselle ei. Tämä johtuu varmaan kurssin ja tentin luonteesta sekä luennoitsijan käytännöistä. Opintosuorituskäytännöt tuntuivat olevan myös riippuvaisia pääaineesta ja tiedekunnasta. Mielestäni tarvittaisiin yhtenäiset kriteerit, säännöt ja ohjeet etäisyysopiskelun järjestämiseen. Eli toisin sanoen kurssikäytäntöihin tulisi muodostaa yhteiset ”pelisäännöt”, jotta opiskelijat eivät olisi epätasa-arvoisessa asemassa kurssien suorittamisessa. Omasta kokemuksestani voin sanoa, että läsnäolon vaatimukset ovat

samanlaisissakin kursseissa hyvin erilaisia eri luennoitsijoilla. Esimerkiksi seminaarityöskentelyissä on paljon hajontaa: osa voi etäisyysopiskelunsa takia osallistua seminaariin Internet-yhteyden avulla, kun taas toisen luennoitsijan seminaarissa tällaista mahdollisuutta ei ole. Toki voidaan ajatella kurssijärjestelypäätösten olevan luennoitsijoiden oikeus. Opiskelijallahan on tiettyyn rajaan asti mahdollisuus päättää, kenen luennoitsijan kurssille menee. Toisaalta tietoisuus eri luennoitsijoiden kurssikäytännöistä on olematonta, sillä käytännöt selviävät yleensä kurssin alussa tai sen aikana. Kuten moni opiskelija toivoi, olisi tärkeää, että esimerkiksi WebOodissa olisi ajantasaiset tiedot eri kurssien suoritushetkistä.

Yhtä kaikki, etäisyysopiskeluun tulisi yliopistossamme kiinnittää entistä enemmän huomiota. Tutkimukseni on tuonut esille etäisyysopiskelijoiden äänen, jota toivottavasti kuunnellaan, jotta ilmiöstä tulisi tunnetumpi. Olen viimeistään tutkimusprosessini myötä huomannut, kuinka paljon muualla asuvia opiskelijoita todella on, ja kuinka paljon etäisyysopiskelijoilla on sanottavaa opiskeluun liittyvissä asioissa. Meitä on niin paljon, että jonkinlainen etäisyysopiskelijoiden Internet-yhteisö olisi hyvä perustaa. Voin olla samaa mieltä erään tutkimushenkilöni kanssa:

”Olisi hauskaa tutustua myös muihin ulkopaikkakuntalaisiin, mutta tällaista foorumia ei tietääkseni ole.” – Nainen, 33 v. YTK

Todella toivon, että te tulevaisuuden etäisyysopiskelijat sellaisen perustatte.

LÄHTEET

Ahola, S. 2011. Yliopisto-opintojen pitkittyminen korkeakoulupoliittisena ongelmana. s. 73 – 91 Teoksessa Aittola, H. & Saarinen, T. 2012. Kannattaako korkeakoulutus? Jyväskylän yliopisto 2012.

Ahola, S. & Olin, N. 2000. Yliopiston piilo-opetussuunnitelma. Turku: Turun yliopisto, Koulutussosiologian tutkimuskeskus, raportti 54.

Aittola, H. & Aittola, T. 1990. Yliopisto elämismailmana. Opiskelun ja hallinnon muutosprosessit 1980-luvun yliopistossa. Jyväskylän yliopiston julkaisusarja 31/1990.

Aittola, H. & Aittola, T. 1985. Yliopisto-opiskelun mielekkyyden kokeminen ja opiskelijoiden elämismailman perusrakenteet. Jyväskylän yliopisto: 1985.

Aittola, H. & Ylijoki, O. 2005. Tulosohjattua autonomiaa. Akateemisen työn muuttuvat käytännöt. Gaudeamus: Helsinki 2005

Aittola, T. 1990. Yliopiston uusi yleiskatsauksettomuus. 113 – 130. Teoksessa Aittola, H. & Aittola T. 1990. Yliopisto elämismailmana. Opiskelun ja hallinnon muutosprosessit 1980-luvun yliopistossa.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino

Ary, D., Jacobs, L. & Sorensen, C. 2010. Introduction to research in education. 8th edition. 2010.

Auerbach, C. & Silverstein, L. 2003. Qualitative data: an introduction to coding and analysis. New York university 2003.

Avoin yliopisto, opas opiskeluun 2002-2007. Saatavilla osoitteessa http://www.avoinyliopisto.fi/File/6d32120c-ed1f-45e4-9b9a-5efc8bfeeff9/Opas_opiskeluun_Opintojensuun (Luettu 29.05.2012).

Denscombe, M. 2010. The good research Guide for small-scale social research projects. Fourth edition. Open University press 2010.

Etzkowitz, H. 2003. Research groups as 'quasi-firms': the invention of the entrepreneurial university. *Research Policy* 32 (2003) 109–121. Saatavilla [www-muodossa](http://www.muodossa.com):

URL<http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=2&cad=rja&sqj=2&ved=0CDQQFjAB&url=http%3A%2F%2F94.23.146.173%2Ffic_heros%2Fc655544d6a807170b9cc71753389696c.pdf&ei=6zacUtfyIL9ywOI6YDABQ&usg=AFQjCNE8-GNgP6Gdzp0xPkMPLm5dfdiagw> (Luettu 02.12.2013)

Eskola, J., Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Guglielmo, L. 1977. Development of the self-directed learning readiness scale. University of Georgia. Unpublished doctoral dissertations.

Haapakorpi, A. 1997. Academic education in the future: Expertise, professional status or marketing commodity? Teoksessa Kurtakko, K., Kivinen, O. & Eskola, J. (toim.) 1997. Adult education without barriers. Lapin yliopisto: 1997.

Hakala, J., Kaukonen, E., Nieminen M. & Ylijoki, O. 2003. Yliopisto. Tieteen kehdestä projektimyllyksi? Gaudeamus, Helsinki 2003.

Heiskala, R. 2010. Mitä Suomen oppineilta puuttuu? *Tieteessä tapahtuu* 1/2010, 23-27.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2002. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tammi

Illeris, K. 2010. Characteristics of adult learning. Teoksessa Rubenson, K. (toim.) 2010. Adult learning and education. University of British Columbia: 2010.

Jaspers, K. 1946. Yliopiston ideasta. Teoksessa Kantasalmi, K. (toim.) 1990. Yliopiston ajatusta etsimässä. Gaudeamus, Helsinki: 1990.

Jauhiainen, J., Korkea-aho, L., Lavikainen, E., Niemelä, A. & Penttilä, J. 2009. Silmäyksiä perheellisten korkeakouluopiskelijoiden tilanteeseen. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 32/2009.

JOO-opinnot, Lapin yliopisto 2014. Saatavilla www-muodossa: URL:<
<http://www.ulapland.fi/Suomeksi/Opiskelu/Opinnot-ja-opiskelu/JOO-opinnot>>
(Luettu 25.4.2014)

Judén-Tupakka, S. 2007. Askelia fenomenologiseen analyysiin. Fenomenologinen menetelmä empiirisessä tutkimuksessa. Teoksessa Syrjäläinen E., Eronen, A. & Värri, V. 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampereen yliopisto 2007.

Jyrinki, E. 1977. Kysely ja haastattelu tutkimuksessa. Gaudeamus. 1977.

Jääskelä, P. 2009. Oppimisen laatu ja opiskelun joustavuus: ohjauksellisen pedagogiikan ydin. s. 223 – 228, Aikuiskasvatus-lehti 3/2009.

Kajan, A. 2011. Yhteinen yliopisto. Teoksessa Jakonen, M. & Tilli, J. (toim.) Yhteinen yliopisto. 2011. Tutkijaliitto: Helsinki 2011.

Kasvatustieteiden tiedekunnan opinto-opas 2012-2014. Lapin yliopisto. Saatavilla
www-muodossa: URL:<
<http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=d6b1d3d7-3913-4d19-9a21-ae7c4f802c8e>> (Luettu 15.4.2014)

Keegan, D. 1995. Foundations of distance education. Third edition.

Kinnunen, M. 2006. Opettaminen uuden kapitalismin ajan yliopistossa. 32 – 39. Teoksessa Kivimäki, S.; Kinnunen, M. & Löytty, O. (toim.) 2006. Tilanteen taju. Opettaminen yliopistossa. Tampere: Vastapaino.

Kivimäki, S. 2006. Opettaja verkossa. s. 183 – 190. Teoksessa Kivimäki, S.; Kinnunen, M. & Löytty, O. (toim.) 2006. Tilanteen taju. Opettaminen yliopistossa. Tampere: Vastapaino.

Kivinen, O. & Rinne, R. 1994. Tieteen kehto vai leipäpuu. Näköaloja korkeakoulupolitiikkaan.

Korhonen, M. 1998. Perheellisenä opintiellä. Ammattikorkeakouu elämänpolitiikan kategorioissa. Oulun yliopisto 1998.

Koro, J. 1992. Itseohjautuvuuteen perustuva oppiminen. Teoksessa Ekola, J.(toim.) Johdatusta ammattikorkeakoulupedagogiikkaan. Juva: WSOY, 43-56.

Koski, L. 1993. Yliopiston rappio. Teoksessa Jalkanen, H & Lestinen, L. (toim.) 1993. Korkeakoulutuksen kriisi? Artikkelikokoelma Jyväskylässä 19.-20.8.1993 järjestetystä korkeakoulutuksen tutkimuksen V symposiumista. Jyväskylä: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos.

Kuittinen, M. 1995. Itsenäisen opiskelun mahdollisuudet korkeakouluopetuksessa. Teoksessa Hakkarainen, P. & Lestinen, L. (toim.) Kokeilemalla laatua opettamiseen. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Jyväskylä: 1995.

Lapin kansa 2014. Etätentit ja sähkötentit yleistyvät Lapissakin – huolena yhteisöllisyyden katoaminen. 19.3.2014 Lapin kansa. Saatavilla www.muodossa:

URL <http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194885811415/artikkeli/etatentit+ja+sahkotentit+yleistyvat+lapissakin+huolena+yhteisollisyyden+katoaminen.html> (Luettu 3.6.2014)

Lapin yliopiston esittely 2013. Saatavilla www-muodossa: URL:<
<http://www.ulapland.fi/Suomeksi/Tietoa-yliopistosta/Esittely>> (Luettu 28.6.2014)

Levonen, J., Joutsenvirta, T. & Parikka, R. 2009. Blended learning – katsaus sulautuvaan yliopisto-opetukseen. 15 – 24, Teoksessa Joutsenvirta, T. & Kukkonen, A. (toim.) Sulautuva opetus – uusi tapa opiskella ja opettaa. Gaudeamus, Helsinki: 2009.

Linna, E. 2001. Lapin yliopisto – Pohjoisen puolesta – pohjoista varten? Tutkimus Lapin yliopiston alueellisesta vaikuttavuudesta sidosryhmien ja yliopiston avainhenkilöiden näkökulmista tarkasteltuna. Lapin yliopisto, Rovaniemi: 2001.

Metsämuuronen, J. 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: International Methelp Ky.

Miles, M.B. & Huberman, A.M. 1994. Qualitative data analysis. 2. painos. California.

Moore, E. 2002. Aikuisten yliopisto-opiskelu. Näkökulma myöhäismoderniin elämäntapaan. 155 – 172. Teoksessa Aittola, H. (toim.) 2003. EKG? Eurooppa, korkeakoulutus, globalisaatio? Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Niikko, Anneli 2003. Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Joensuun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia.

Niiniluoto, I. 1996. Tiede ja tieteenfilosofia. Teoksessa Niskanen, V. 1996. Tieteellisten menetelmien perusteita ihmistieteissä. Opiskelijan opas. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus: 1996.

Oikeustieteiden tiedekunnan opinto-opas 2013-2014. Lapin yliopisto. Saatavilla www-muodossa: URL:<
<http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=4f5c6637-e45d-474c-922c-8992c845af11>> (Luettu 11.4.2014)

Opetus- ja kulttuuriministeriö & Opetushallitus 2014. Yliopisto-opiskelijat yliopistoittain. Saatavilla www-muodossa: URL:< http://vipunen.csc.fi/fi-fi/yliopistokoulutus/opiskelijat/_layouts/XIVviewer.aspx?id=http://vipunen.csc.fi/fi-fi/yliopistokoulutus/yliopistokoulutusraportit/YO.opiskelijat_yliopistoittain.xlsx> (Luettu 28.8.2014)

Opiskelijatutkimus 2014. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014: 10.

Paananen, S. 1992. Monimuoto-opiskelijoiden itseopiskelu avoimessa korkeakoulussa. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Perttula, J. 2009. Teoksessa Perttula, J. & Latomaa, T. (toim.) 2009. Kokemuksen tutkimus: merkitys – tulkinta – ymmärtäminen. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus 2008.

Pietilä, V. 1976. Sisällön erittely. Gaudeamus, Helsinki: 1976.

Poikela, E. 2012. Jatkuva oppiminen koulutusstrategian lähtökohtana. Teoksessa Kivekäs, M., Eeronheimo, A., Kangastie, H., Kokkonen, O. & Kunnari, K. (toim.) 2012. Nuotiotulilla – keskustelua Lapin aikuiskoulutuksesta. Aikuiskoulutuksen artikkelikokoelma. Rovaniemen ammattikorkeakoulu 2012.

Purtilo-Nieminen, S. 2008. Aikuisiällä tutkinto-opiskelijaksi yliopistoon. Teoksessa Määttä, K. & Uusitalo, T. (toim.) Kasvatuspsykologian näkökulmia ihmisen voimavarojen tueksi. Lapin yliopisto: 2008.

Rinne, Jauhiainen, Simola, Lehto, Jauhiainen & Laiho 2012. Valta, uusi yliopistopolitiikka ja yliopistotyö Suomessa. Managerialistinen hallintapolitiikka yliopistolaisten kokemana. Suomen kasvatustieteellinen seura ry.

Sallinen, A. 1995. Opetus ja yliopiston tuloksellisuus. Teoksessa Aaltola, J. & Suortamo, M. (toim.) 1995. Yliopisto-opetus. Korkeakoulupedagogiikan haasteita.

Salo, M. & Junila, M. 2009. Pohjoisen puolesta – pohjoista varten. Lapin yliopiston historia 1979–2008. Lapin yliopisto 2009.

Silvonen, J. 1996. Nopeammin, nopeammin... Opiskelu ja korkeakoulupolitiikka. Teoksessa Helenius, B.; Hämäläinen, E. & Tuunainen, J. (toim.) Kohti McDonald's-yliopistoa? Näkökulmia suomalaiseen korkeakoulu- ja tiedepolitiikkaan.

Taiteiden tiedekunnan opinto-opas 2013-2015. Lapin yliopisto. Saatavilla www-muodossa: URL:< <http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=7c8ce6d2-43fa-4a41-a068-fc702efe850c>> (Luettu 16.4.2014)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2008. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.
Vanttaja, M. 2010. Yliopiston villit vuodet: Suomalaisen yliopistolaitoksen muutoksia ja uudistuksia 1990-luvulta 2000-luvun alkuun. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja A:20

Vento, R. 1991. Monimuoto-opiskelijoiden opintokokemukset: Opintojärjestelmän arviointia. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Viitala, T. 2001. Itseohjautuvuuden sekä lukemis- ja kirjoittamistaitojen kehittyminen monimuoto-opiskelussa. Oulu: Oulun yliopisto, Koulutus- ja tutkimuspalvelut, Avoin yliopisto.

Virkkunen, H. 2010. The Prominence of lifelong learning in the higher education. Teoksessa Urponen, H. & Mark, R. (toim.) 2010. Lifelong learning for the new decade. Rovaniemi: Lapin yliopisto 2010.

Wrede, J. 1995. Itsenäinen yliopisto: Essee kahdesta kulttuurista – tutkijayhteisöstä ja valtionhallinnosta. Teoksessa Uusitalo, P. & Lipponen, J. (toim.) 1995. Yliopisto ja valtiovalta. Helsingin yliopiston oikeussosiologian julkaisuja No 9. Helsinki 1995.

Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan opinto-opas 2013-2015. Lapin yliopisto. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.muodossa:) URL:<
<http://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=4e7871f0-166f-4b74-b54d-20c32220b8ae>> (Luettu 16.4.2014)

Ylijoki, O. & Hakala, J. 2006. Tehokkuutta, arviointia ja markkinahenkeä. Teoksessa Kivimäki, S.; Kinnunen, M. & Löytty, O. (toim.) 2006. Tilanteen taju. Opettaminen yliopistossa. Tampere: Vastapaino.

LIITE 1: Sähköpostikysely

Hei!

Opiskelen aikuiskasvatustiedettä Lapin yliopistossa ja teen pro gradu - tutkielmaani **Rovaniemen ulkopuolella asuvien Lapin yliopiston opiskelijoiden opiskelukokemuksista**. Jos siis asut missä tahansa Rovaniemen ulkopuolella, olisitko ystävällinen ja vastaisit alla oleviin kysymyksiin **sähköpostitse** tai **palauttamalla vastauksesi paperisena** kasvatustieteiden tiedekunnan käytävällä olevaan laatikkoon, joka sijaitsee yliopiston D-siiven 2. kerroksessa kopiointihuonetta vastapäätä. Sähköpostitse saamiani vastauksia käsittelen nimettömästi: poistan vastauksista tunnistetiedot ja printtaan ne, minkä jälkeen poistan vastaukset sähköpostistani. Yksittäistä vastaajaa ei voi tunnistaa tutkimuksestani.

Toivon, että annat itsestäsi seuraavia **taustatietoja**:

Sukupuolesi?

Ikäsi?

Tiedekuntasi?

Asuinpaikkakuntasi?

Monettako vuotta opiskelet?

Opiskeletko tällä hetkellä kandidaatin vai maisterin tutkintoa?

KYSYMYKSET:

1. Kertoisitko yliopisto-opintojesi aikaisen "asumishistoriasi" ja syyn opiskelupaikkakunnan ulkopuolella asumiselle.
2. Kirjoita vapaamuotoinen kuvaus siitä, millaista on opiskella Lapin yliopistossa toisella paikkakunnalla asuen. Pohdi esimerkiksi seuraavia teemoja: opintojärjestelyt, tiedon kulku, opiskelijayhteisössä toimiminen, opettajien suhtautuminen, opintojen eteneminen ja tiedeyhteisöön kiinnittyminen.

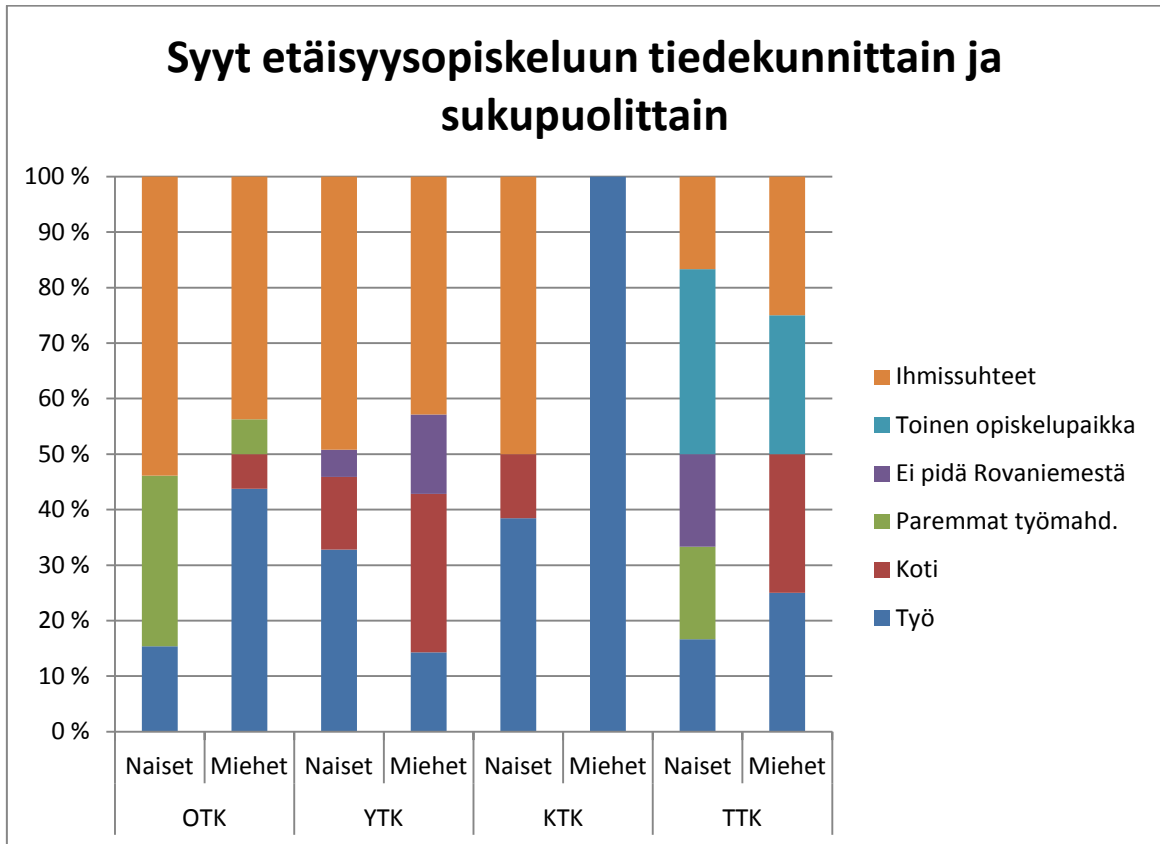
Toivon saavani vastauksesi **15.1.2014 mennessä**.

KIITOS!

Terveisin Liisa Sulku, lsulku@ulapland.fi

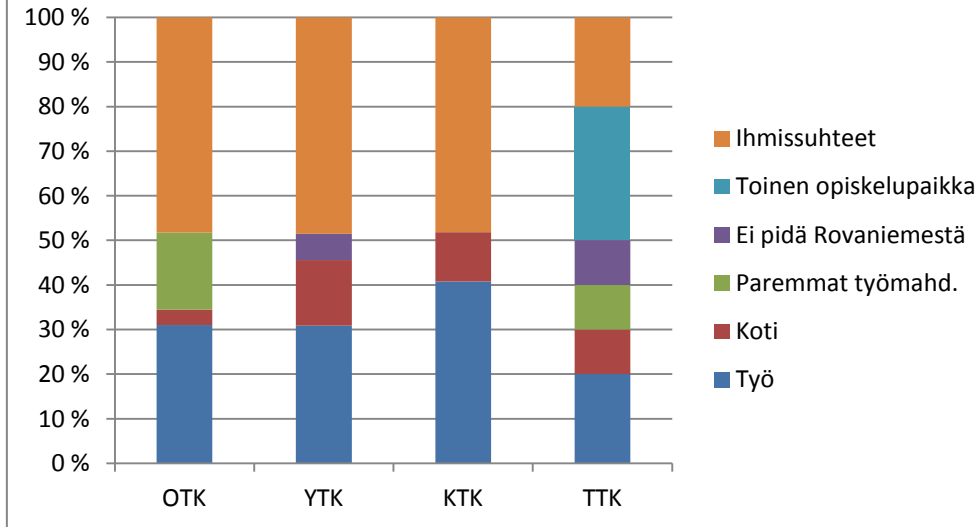
puh. 040 845 5436

LIITE 2 Opiskelijoiden syyt Rovaniemen ulkopuolella asumiseen

KUVIO Lapin yliopiston opiskelijoiden syyt Rovaniemen ulkopuolella asumiseen tiedekunnan ja sukupuolen mukaan.

Syyt etäisyysopiskeluun tiedekunnittain

KUVIO Lapin yliopiston opiskelijoiden syyt Rovaniemen ulkopuolella asumiseen tiedekunnan mukaan.